Орган Руського Народного Союза в Америці

Свобода

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 30 ПАДОЛИСТА 1911. ЧИСЛО 48. VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, NOVEMBER 30, 1911. No. 48.

Повідомлене.

Отсим повідомляю Шан. П. Т. Публику, що з незалежних від мене причин я був приневолений уступити зі становища відвічального редактора „Свободи". Отсе число є вже послідне, яке я підписую і за яке відповідаю.

З високим поважанєм

Осип Стеткевич.

Звіт

з річного засіданя Головного Уряду Р. Н. Союза, відбувшого ся в Джерзи Сіті, Н. Дж. на днях 5., 6., 7., і 8. вересня 1911-го року.

(Конець).

По зложеню справозданя п. О. Стеткевичом мала наступити дискусія над тим справозданєм. Позаяк була вже спізнена пора, тому засіданє перервано і відложено його до пополудня.

По полудни, по звичайних вступних формальностях, вивязала ся довша дискусія над справозданєм п. О. Стеткевича. Сю дискусію на внесенє п. Дм. Капітули замкнено, а на внесенє п. С. Ядловського ухвалено одноголосно, приняти до відома справозданє відвічального редактора руської „Свободи", п. О. Стеткевича. На додаткове внесенє в тій справі о. Валентина Балога ухвалено уділити редакторови, п. О. Стеткевичови вотум довіря.

З герчи, як слідуюча точка порядку дневного, наступило справозданє редактора словенської „Свободи", п. А. Ґели. Він говорив:

„Моє справозданє буде коротше від справозданя мого попередника, п. О. Стеткевича, позаяк я мав менше клопотів з редаґованєм слов. „Свободи", як се ділялось з редаґованєм руської „Свободи". Я ограничусь лиш на кількох точках і так: 1) „Свобода" словенська друкує ся під пору в 2700 примірниках; 2) згідно з ухвалою гол. XI. Конвенції Р. Н. С. старав ся я постепенно уживати в тій часописи як найменше словенських слів, а натомість вводити чисто руский язик; 3) слов. „Свобода" не мала найменшої потреби поміщати статї „Хай буде мир", позаяк вона не поміщувала попереджаючих сей поклик статий, та стояла зовсім осторонь від полеміки між кругами духовними а руською „Свободою". Чи моє поступованє було добре чи ні, се подаю під розвагу і осуд гол. Уряду Р. Н. Союза".

На внесенє п. Ядловського, щоби справозданє п. А. Ґели припято до відома, як воно було прочитане, згоджено ся одноголосно.

Внесенє о. В. Балога, щоби п. А. Ґелї признати вотум повного довіря, принято одноголосно.

З черги наступила дальша точка порядку дневного, а іменно внесеня для добра орґанізації. Перший забрав слово фінансовий секретар, п. С. Ядловський і поставив внесок, аби річне засіданє головного виділу Р. Н. Союза дозволило, щоб розмет стяганий з відділів, можна було зараховувати і вписувати за кождий біжучий місяць, а не за минувший місяць, як се практикує ся до сеї пори. По довшій дебатї в тій справі, та коли п. Ядловський навів достаточні причини, ухвалено сей внесок одноголосно.

Внесок п. А. Ґели, щоб дати відфотоґрафувати власний дім Р. Н. Союза та щоб усї присутні на тім засіданю головні урядники Р. Н. Союза рівнож дали відфотоґрафувати ся, та щоб обі сї фотоґрафії поміщено в календари Р. Н. Союза на 1912-ий рік, одноголосно ухвалено.

На внесенє п. С. Ядловського, головний уряд припоручив головному екзекутивному комітетови користати з параґрафу 88-го обовязуючого статута Р. Н. Союза, то значить позволив льокувати фонди орґанізації в цінних паперах або гіпотеках (морґічах).

На внесенє о. В. Балога поручено місто-предсідателеви, п. Ів. Мартонови зложити на час свого урядованя бонд в висотї 5.000 дол.

На тім засіданє замкнено і відложено до слідуючого дня.

Четвертий день засіданя.

Засіданє почало ся о год. 8-ій рано. По прочитаню справозданя з попередного дня приступлено сейчас до нарад над справою орґану Р. Н. Союза, а іменно до обговореня, в якім напрямі має бути редаґована „Свобода".

Вивязала ся довга і жива дискусія, у якій забирали голос пп: С. Ядловський, о. Вал. Балог, о. Мих. Балог, Дм. Капітула, О. Стеткевич і Й. Ялечко. Остаточно принято як ухвалу слідуючий внесок п. С. Ядловського:

Орґан Р. Н. Союза, „Свобода", має придержувати ся народно-демократичного напряму і програми. Відвічальний редактор „Свободи", поміщуючи всякі полемічні статї і дописи, що до яких заходить обава, що в них може містити ся „libel", (прасовий злочин) має обовязок перед поміщенєм таких статий чи дописий, засягнути поради менаджера і головного екзекутивного комітету. Єслиб відвічальний редактор, не порадивши ся поперед менаджера і головного екзекутивного комітету, помістив в орґані Р. Н. Союза, „Свободі", статю містячу у собі „libel", і тим наразив так „Свободу", як і Р. Н. Союз на непотрібні кошти, то в такім випадку редактор покриває сї кошти своєю платнею.

На внесок п. С. Маркевича річне засіданє ухвалило видати осібну відозву до усїх місцевих відділів Р. Н. Союза з зазивом, аби сї із своїх кас жертвували якусь лепту на фонд. бл. п. о. Н. Стефановича на руки дотичного комітету (о. Данилович, Latrobe, Pa.).

На внесок п. Ів. Мартона річне засіданє ухвалило виплатити $41.46 за ленту, котру вислано в імени Р. Н. Союза на здвиг галицьких Соколів і Січий у Львові.

Позаяк управитель друкарнї, п. К. Кирчів у своїм справозданю зовсїм не згадував про технїчний персонал друкарнї, проте покликано опять п. К. Кирчова та п. А. Савку, формена друкарнї, до зложеня в тім напрямі справоздань. Із справоздань, попертих всесторонною дискусією, вийшло, що затруднений під пору в друкарни персонал є доконче потрібний, і ніяким робом без шкоди для видавництва не може бути зменчений.

По сїм головна контрольна комісія приступила до складаня звіту з переведеної контролї фінансової точки діловодства головного орґанїзатора. На внесенє п. Поступака, члена голов. контрольної комісії, підперте п. Стефановичом, ухвалено голов. орґанїзаторови, п. Ілїї Моранцеви вотум довіря за совісне веденє фінансів звязаних з урядованєм головного орґанїзатора.

Ухвалено на внесенє п. Левчика а підперте п. Ядловським, що від тепер відвічальний редактор має побирати 130.00 дол., а співредактор 100.00 дол. місячної платнї. На тїй підставі поручено виготовити нову угоду на письмі поміж редакторами і головним урядом Р. Н. Союза, що і зроблено сейчас. Редактори предложили нову угоду, яку прочитано і яку річне засіданє одобрило.

На внесенє п. Ядловського, з поправкою о. В. Балога, ухвалено видрукувати в „Свободі" протест проти виступу о. шамбеляна К. Курилла в пітсбурській гр. кат. церкві, у якій він нарушив память бл. п. о. Н. Стефановича. Зредаґованє і оголошенє сего протесту поручено о. М. Балогови і п. О. Стеткевичови.

На внесок п. А. Шаршоня порішено сторожа власного дому Р. Н. Союза затрудняти на дальше в той самий спосіб, що до тепер і платити йому від годин праці.

По сїм приступлено до послїдної точки порядку денного просьби, скарги і др.

1) Ухвалено виплатити Мартинови Марцінови чл. відділу 284 суму 200.00 дол. за утрату ноги.

2) Ухвалено виплатити гр. катол. церкві в Гейзелтон, Па. 800.00 дол. як оставшу і записану на ту ціль суму з посмертної запомоги по бл. п. Святковськім.

3) Відкинено просьбу Івана Фариняка, члена від. 59.

4) В справі Василя Білецького, члена 221. від., в Шікаґо, Ілл., на внесенє п. Ялечка, ухвалено поступити після § 186 статута. Відкинено.

5) Справу Павла Коріньовського, члена від. 221 відкинено.

6) Ілїї Червінському, членови 165. відділу ухвалено виплатити тимчасову запомогу в сумі 100.00 дол. на рахунок його посмертного. Наколиб йому відтяли зовсїм ногу, то тодї має ся йому додати других 100 дол.

7) Відділ 140, в Джанставн, О. просить о інформації. На внесенє п. Ялечка порішено виделеґувати о. М. Балога до розслїдженя справи. Єсли покажуть ся успішні вигляди, то порішено відновити процес.

8) Принято до відома оферту, зроблену The First National Bank-ом в McAdoo, Pa.

9) На внесенє п. Ялечка ухвалено виплатити відділови 47 в Ембрідж, Па. $100.00.

10) Просьбу Юрка Кіш, члена 95. від. на внесок п. Ядловського відкинено з тим застереженєм, що коли просячий предложить лікарське сьвідоцтво, то його належитість виплатить ся після статута.

11) Просьбі Петрини Механїско, чл. від. 12 в Йонкерс, Н. Й. відмовлено.

12) Просьбі Антона Міроса, чл. від. 94 відмовлено.

13) Просьбі Анни Гарват, чл. від. 122 відмовлено.

14) Просьбі Н. Жедловича, чл. від. 3. відмовлено.

15) Чл. від. 126, Андро Біроша, ухвалено на внесок п. Шаршоня, виплатити 100.00 дол. на рахунок посмертного.

16) Просьбу Івана Смаж, чл. від. 178 відкинено.

17) Членови від. 60, Максимови Соха, ухвалено виплатити на внесок п. С. Маркевича 100.00 дол. на рахунок посмертного.

18) Просьбу Н. Мельника, чл. від. 78 відкинено.

19) Просьбу Івана Поливки, чл. від. 268 відкинено на підставі внеску п. А. Шаршоня.

20) Іванови Чорний, чл. від. 16 на підставі внеску п. А. Шаршоня ухвалено виплатити 50.00 дол. на рахунок посмертного.

21) Просьбу Івана Павлюка, чл. від. 221 відкинено.

22) Просьбу Василя Бек, чл. від. 298 відкинено.

23) Просьбу Пилипа Пастушинського, чл. від. 260 відкинено.

24) Просьбу Николи Гавриляка, чл. від. 251 відкинено.

25) Скаргу Антона Клима, чл. від. 135 відкинено.

26) Просьбу Івана Горготи, чл. від. 194 відкинено.

27) Справу Стефана Пригарського, члена від. 246 поручено до полагодженя голов. контрольній комісії.

На внесок п. Мартона ухвалено заплатити о. М. Балогови $50.00 за посьвяченє дому Р. Н. Союза.

На внесок п. С. Ядловського ухвалено виплатити членам контрольної комісії за сконтрольованє книжок голов. орґанїзатора поза годинами річного засіданя додаткового по пів дієти.

На внесок п. Стефановича ухвалено заплатити п. А. Ґелї за служенє підчас Сл. Божої перед розпочатєм річного засіданя 10.00 дол.

На внесок п. С. Маркевича поручено управителеви друкарнї, п. К. Кирчови, закупити потрібні для редакції „Свободи" книжки і підручники.

Ухвалено виплатити протоколярному секретарови половину денної дієти за його труд.

На внесок п. С. Ядловського замкнено річне засіданє дня 9-го вересня о год. пів до першої в ночи.

Jersey City, N. J. September 9, 1911.

Т. Лабовський, голов. рек. секр. і секр. річного засіданя.

ОБРУСИТЕЛІ.

Повість із суспільного житя польської країни,

Н. ЛАНСЬКОЇ.

*З великоруського переклала ****

(Дальше).

— Не в праві біда, але в правниках, — відповів прокураторови Зиков. Мене не зібєте, добродію. — „Законы святы, но исполнители лихіе супостаты“, — стоїть десь сказано. І я також в своїм часі дещо учив ся... Много забув, то прада, але нераз наверне ся дещо до голови... В тих правниках все лихо, — говорив далі з запалом, — котрі держачись обома руками за своїх десять томів, скорше готові всадити до криміналу невинного чоловіка, ніж відступити йоту надрукованої букви. А ще кажуть, що мировий судія може судити після свого морального переконаня. Яке моральне переконанє може бути, на приклад, у Лябірінтова, або у Мосолова? Ось оногда наші праведні судії, — обернув ся він до Натана Петровича — засудили одного мужика на два місяці криміналу за оскорбленє ясне-вельможного пана Йосифа Лишкевича з Озерків, а того пана і не можна більше оскорбити, як його Бог від мінути нащадку оскорбив... Ошуканець такий, що нема гіршого...

— За що властиво засудили? — запитала Тетяна Николаївна.

— А за то, що нечесно о його ясневельможности виразив ся, а він не то, що чесно виражати ся, він і по людськи говорити не вміє, понятя не має, що то значить оскорба... Його самого, відколи жиє, били, нищили, душили і він не оскорбляв ся, а тут нехотячи слово якесь вихопилось йому — і зараз під суд і до криміналу. Засудили, усьміхають ся і руки затирають: ми, бач, повинність свою сповнили, за те кождого 20-ого сьміло руку простягаємо.

— Тепер я собі нагадую, — сказала Тетяна Николаївна. — Петро Дмитрієвич мені о тім розповідав, лише я добре не зрозуміла, чим провинив той чоловік...

— А хтож би то міг зрозуміти? — проворкотів Зиков.

— Така була справа, — відповів Тетяні Николаївні Шольц, — що селянин Терентій Козел десь в шинку чи в якімсь иншім місци виразив ся...

— Певно, що не в нашім поважнім касині, — насьмішливо втрутив Зиков.

— А погодіть же! — нетерпеливо махнув йому Шольц. — Десь там сказав, що пан Лишкевич плян зопсував розуміючи під тим, що він його на свою користь змінив.

— То й правда: плян дійсно змінений — то докладно знаю, — сказав Колобов.

— Пан, розуміє ся, заскаржив, — говорив Шольц далі, — а після зізнаня сьвідків показало ся...

— Нічого не показало ся!—скрикнув Зиков, — преців я був сам на зїзді і мало всїх не вилаяв... Сиджу в тім суді, дивлю ся на тих праведників і гадаю собі: Господи Боже мій! відпусти їм, не знають бо що творять! От Мосолов хоть і добрий чоловік, тютюну менї від Егизи з Київа привіз, а таки не можу промовчати правди: сидить, очевидно нічого не розуміє, хоть йому в лоб стріль, лише очима кліпає... Дивлю ся на мужика, на Терентія Козла (правдивий козел жертвенний!): кожушина дрантива, ледви на плечах держить ся, згорблений, скулений, а перед ним суд отой скорий і милостивий... Що скорий, то правда, але чи милостивий, лиш один Бог знає. — Ти вимовив те слово? — питає ся Лябірінтів мужика. — Вимовив, пане сендзя, — відповідає Козел, позираючи переляканими очима докола, так знаєте, як миш зловлена в лапку не знає куди вискочити... „На підставі зізнаня обвинечого і по силї такого там пораґрафу, — говорить пан сендзя затираючи охочо руки, — постановляє ся і т. д. Ну, і зараз ухвала — і в темницю“...

— Перепрашаю, я протестував, — сказав Шольц.

— Та що з вашого протесту? — сказав з погордою Зиков. — От, уменшать може один місяць — і тілько користи...

— Припустім навіть, що лише на три доби замкнуть — але тут не о то йде, а важне то, як щось подібного суд засуджувати може, — сказав Орлов.

— Так щоби засудити мужика, достаточно схопити на воздусі яке небудь слово...

— А відкрити кубанярство „пана маршалка“, — значить допустити ся поступку після ст. 1039, — докінчив за Зикова Колобов.

— Отже поглянув я на судіїв, на їх обридлі лиця, поглянув на Терентія Козла, засудженого на два місяці за одно пусте слово, так мені стало гидко, що я, вибачайте, плюнув і вийшов на сьвіжий воздух... Я лише що сходжу з ґанку, а тут із шинку, що під тим самим дахом, ведуть вже цілком готового Дорожка, а за ним у три дороги потикає ся піп Іван, котрий що лише приводив до присяги сьвідків Лишкевича...

— Господи, вскую!... — сказав я і відвернув ся.

— Осе ви вже від себе про попа Івана, для повноти образу додали? — спитав Шольц.

— Тут, добродію, мож хиба уймити, але додати не мож нічого.

— Ви предсїдателем, Натане Петровичу? — спитала Тетяна Николаївна.

— Ні, я при політичнім суді, — відповів Натан Петрович трохи змішаний.

— Він карного уникає, — сказав Зиков. — Але послухайте, що дальше було... Хоть властиво се до того не належить, але я розповім... короткими словами, — доповів, зауважавши нетерпеливість Натана Петровича. — Приходжу я зі суду до дому, дивлю ся, чекає на мене в передпокою Хмелївський, візник...

— Чи не той то Хмелївський, що при процесї Підгірного в вязници сидів? — спитала Тетяна Николаївна.

— Той самий, — сказав Колобов. — Через Гвоздика в селї не міг вдержати ся і візником став...

— І славний з него візник, їздив я з ним до Юрієвич... Що тобі треба? питаю ся. — Я до вас порадити ся прийшов: судія Лябірінтов не хоче приймити скаргу на Гвоздика. — А щож я тобі пораджу? — Будьте ласкаві, паноньку. — Чомуж не хоче приймити? — Каже, що не дописаний там новий титул, не знати, каже, на кого скарга подає ся. — Я кажу: на посередника Михайла Івановича Гвоздика: побив мене тяжко, аж три рази покладав, що раз змучить ся, та й знов бє! Відтак псами затровив... — Чую, каже, що побив, але без титулу не можу приймити... „Будьте ласкаві, паноньку, пошукайте на нїм який титул, уже третий раз подаю, а все завертають: то слово якесь опущене, то сьвято якесь винайдуть, а тепер от титулу зажадали“... Розумійте! все то на то, щоби перейшов термін. Ось тепер видите, яка ваша справедливість — сказав Зиков до судії і до прокуратора: — бідного мужика за одно слово до вязниці з чистою совістю всадили, а посередник Гвоздик може і на смерть забити чоловіка — то на него і скарги не приймає ся! Таж таких судіїв опубликувати би варто, імя і назвиско докладно выписати...

— Вони з того сьміють ся, — сказав Орлов: — ні книжок ні ґазет ніяких в руки не беруть.

— Але що кажеш, — обізвала ся Тетяна Николаївна. — Мосолов єсть членом нумизматичного товариства і пише статї.

— Котрих нїгде не друкують, — доповів Зиков.

— І ще недавно радив мені постарати якийсь лексикон етимольоґічний. — Він каже, що від ненастанного читаня можна вдуріти...

— Він уже здає ся і вдурів! — сказав Зиков.

Гостї зачали прощати ся.

XXIII.

Петро Іванович вернувшись з губернії займив ся рішуго своїми ворогами; то був найгорячійший час скритої діяльности його. Працював всіми силами, не спочиваючи: кидав ся то до цивільного ґенерала то до військового, від прокуратора до начальника жандармерії і грізні слова о каторзї і Сибірі не сходили йому з язика; перейшов всї устави карні і устави пресові, прочитав пропасть статий, їздив три рази до Болотинська радити ся з тамошними юристами і за грубі гроші купив собі у них невинність. В своїм повіті була у него своя партія, сильна однодушностию; всї ті люди однакового переконаня визнавали однакову релїґію зиску; він попирав їх інтереси, а вони піддержуючи його помагали й собі. Перли ся до себе, як зелїзо пре ся до маґнесу, зливались в одну суть як хемічні складники. Були то найдобірнійші в своїм роді люди. Сюда належав доктор Шпепрашинський, з наддатком побираючи лихвою то, чого не давала йому убога медицина; був тут обиватель Ардамович, вкрадчивий і підлесний з дамами, бувший управитель у якогось пана, тепер сам пан, але з натури і з привички „хам“. Сам запутаний в темні нечисті справки, всїми силами піддержував Лупинського і сам шукав опори при тій нагоді. Належав сюди також старосьвітський убігатель справ процесових, пан Транковський, екс-президент старосьвітського суду, випастаний по арештах і процесах, знакомий всім палатам і судам. З поглядом хижої птиці, з тонким пискливим голосом, пробивав собі низькими поклонами всюда дорогу. Кланятись уміли вони всї, кілько їх там було, знали з дитинства, що поклін нїколи нікому не пошкодив... Був тут убогий обиватель Лишкевич, потомок колишнього знаменитого роду, картяр, марнотравник і дармоїд; отой зубожілий панок мав нераз немилі стички з поліцаями, терпів від своїх і від чужих і готов був допустити ся всего, лиш би самому відотхнути і видобути ся на верх. Був також доктор Яроцький, котрий по за очи громив Петра Івановича, а в очи курив кадило, готовий до високих подвигів на словах, а до нікчемних поступків на ділї. До того ще був примховатий і поет, перевів він Онеґіна на польську мову і написав ориґінальну поему на тлї всесьвітної історії від гріхопаденя Адама аж до послїдної касинової події свого міста. Однакож все — і поезію і медицину, а навіть власну душу — готов був проміняти за партію віста. Сюда прилучив ся тайком учений Іван Іванович, найсмирнійший судія Іван Тихонович, котрий чемненько спускав очи, коли говорило ся о кубанах, хотяй сам був також не від того, однакож чинив то так, щоби не знала лївиця, що робить правиця. Сюда горнув ся і протопоп — голова православія, котрий уважав релїґію ступнем ведучим не до раю, але до тугої набитої калитки: і директор ґімназії, кривобокий і облудний чоловік, з тїсною головою і твердим серцем, недоступним ніяким людським чутям. Він плакав в церкві підчас херувимської пісні, а з усьміхом писав доноси на учителів, називаючи їх чемно „донесенями“.

За ними йшли ріжні поменші панки, писарчуки з ріжних урядів, убогі духом, але до сита кормлячі ся окрухами зі стола вельмож. А весь той сойм завершав ся латинським ксьондзом, котрому „пані маршалкова“ тайком носила гріхи свої, не знаючи добре, котрому Богу їй молити ся і котрій церкві першеньство віддавати має. Спроневірившись костелови для карієри мужа не уміла держати ся церкви і переходячи від протопопа до ксьондза перепутала цілий свій символ віри.

Всї тоті непідкупні люди зрозуміли добре, що доки Петро Іванович панує, доки він міцно держить ся на своїм місци, доки завідує опікунськими добрами, військовими справами, ріжними предприємствами, порядками і громадами, доки устроює бит сїльського духовеньства а „нищить бит селян“ як жартував Натан Петрович, — доти представляє він ту силу, під котрою можна собі добре нагріти руки і погодувати ся. Чим більше тота сила має за собою гріхів — тим ліпше і безпечнїйше для них і тим скваплнїйше вхопили ся всї за Петра Івановича і ще ревнійше зачали його боронити. Але партія „пана маршалка“ зміцнила ся ще ліпше, коли до неї прилип секретар справника Акула, котрий покінчивши з своєю довголітною підрядностию, іменований був на достоїнство бурмістра, на місце уступившого Слоняєва. Акула відразу підняв ся на висоту свого становиска. Убрав новий мундур з грубими петлями і зробив офіціяльну візиту Петрови Івановичу і урочисто відрік ся своєї давної вражди до него. Петро Іванович приймив його мило і забуваючи всї давні непорозуміня, сердечно стиснув подану собі руку. Позираючи один на другого мишими очима, прощаючи собі взаїмно урази і недовірє, розділили в дусї цілий повіт по половині... В тім часї в місті зачали носити ся поголоски о якихсь тайних доносах.

Одної днини розмахуючи сильно папером, прибіг Зиков до Шольца.

— Ось добродію, подивіть ся, о що оскаржують! таж то чорт знає що! І то мене, мене! — І став шептати щось Шольцови.

Той засьміяв ся. — Що за дурниці! — сказав хитаючи головою.

— Таж я її без сьвідків, на самоті нїколи і не видїв, не то щоби...

— Якимже чином вона?...

— Но видите, скаржила ся „пану маршалкови“, що я зневажив її честь! ха! ха! ха! — засьміяв ся Зиков.

— Таж вона лише тим і промишляє, — сказав Шольц.

— От видите! Хтож стане розбирати? скаржить ся дворянка за зневагу чести, „пан маршалок“, її опікун і покровитель, подає до відомости, відки приходить формальне запитанє, — і показав на папір, — а що то підла брехня — се нікого не обходить.

— Але я не розумію, по що він то все вигадав?

— І я, добродію, зразу не міг дорозуміти ся, аж добрі люди розтолкували, тепер вже розумію: в отої, мара би її взяла! — є сестра віддана за якимсь польським паном, у пана якісь там клопоти, — значить ся, Лупинського потрібно, розумієте? А Лупинському потрібно мене, як не живцем то мерцем, ну і готова змова... Ах підлий! — скрикнув для облегченя Зиков.

Вслїд за тим фальшивим і підлим доносом на Зикова, з'явив ся донос на Шольца, котрому ставлено в провину німецьке його походженє і недостовірність його шлюбу; на Колобова спадала вина за розпусканє межи суспільностию якихсь тревожних вістий; на Комарова за супротивленє і зневаженє поліцейської власти; на судію Натана Петровича за якийсь жартобливий напис на бляketі, — і на Орлова, „за непосіщенє храму Божого в торжественні дни“, що, як сказано в доносї, „обурювало патріотичнo почутє руських людий“. Хотяй доносчик скривав ся невиявлений, однакож ніхто не сумнївав ся і всї називали Лупинського ще вперед, нїм переконали Орлова, що він також попав ся.

То було так підло, навіть і зі сторони Лупинського, що Тетяна Николаївна навіть не в станї була розгнївати ся.

— Так упасти, так упасти! — говорила вона, встидаючись свого попередного доброго переконаня о нїм.

— Таж то лише ви одні його підносили, — сказав Зиков їдко, — я відразу знав, що він...

Менша партія була занепокоєна тим навалом доносів. Видко було ясно, що цїлию тої тайної інтриги єсть відвести очи від правдивих фактів, затьмити, запутати, а указати на зароди нїби то якихсь шкідних елементів, збудити недовірє до певних людий. І дійсно, хоть як ті доноси були глупі, тут на місци де кождий знав кождого, але з гори розпочались переслуханя і допити: там, відки питались, ніхто не знав анї „пана маршалка“ анї руководячих ним поводів — видко було лише його добрий замір, — і ціль, хоть на короткий час, хоть по части, була осягнена.

(Дальше буде).

ПОДЯКА.

Отсим в імени Комітету складаю сердечну подяку п. Іґнатови Темнюк з Sykesville, Pa., що заняв ся збиранєм жертв на помяник на гробі бл. п. о. Стефановича і зібрав $10.00. Рівнож складаю подяку Вч. о. Теодоровичу і його парафіянам, що в церкві зложили на висше згадану ціль $5.65. Гроші сї т. є. $15.95 враз з виказом жертводавців зістали вислані до Касієра Комітету, котрий в короткім часї оголосить імена жертводавців. Сердечне Спаси Бог за жертви.

Слава Ісусу Христу.

о. М. Данилович,

Box 11, Latrobe, Pa.

Промова митрополита Шептицького

виголошена над могилою Маркіяна Шашкевича на личаківськім кладовищи у Львові дня 6. падолиста 1911 р.

Рідко кому дане в довгі літа по смерти збирати знов около свого гробу представників цілого свого народа. Великі заслуги, великий талант, навіть великі діла на то не вистарчають. І великих людий могили коротко по їх смерти присипує порох забутя.

Стоячи над гробом Маркіяна Шашкевича кождий з нас певний, що сеї могили руський нарід не забуде через довгі столітя, кождий чує, що ми тут зібрали ся не лиш на те, щоб звеличати великого поета, заслуженого для церкви і вітчини робітника. Нас зібрала днесь велика ідея, котрої Маркіян був неначе прапором. Ся гадка, що перед літами була могучим товчком цілого нашого народного відродженя, є днесь еще для нас всїх і на віки остане криницею живої цїлючої води, що зрошує лани нашого церковного і народного житя і все відсьвіжує зелень надії на будуче.

Щоб здати собі справу з того, яким ґенієм був Маркіян треба нам перенести ся в ті давні часи.

Нарід дрімає в неволї панщини, сьвітської інтелїґенції нема, духовеньство виховане на засадах йосифінізму. Нікому і не снить ся о якійсь колись свободі, ніхто о свободї не сьміє і говорити. Ніхто не думає, щоби дрімучий темний люд міг колись дійти до переважаючого впливу в якихось епохах нових державних устроїв, щоб мертві, як здавало ся, маси могли пробудити ся народом. Ніхто не підносить живої могучої гадки. Загіпнотизовані неначе бюрократизмом не думали наші батьки о зближеню ся до селянства, над котрим однак працювали з великим нераз пожертвованєм.

Не бркаувало в тім поколїню сьвящеників, що попередили Маркіяна, людий висшої інтелїґенції, европейської культури; були між ними люди прямо великі наукою, орґанізаційним змислом, талантом кермованя публичних справ. Але не було чоловіка, котрий видів будучність і вказував дороги будучности. Було **в культурі** наших людий в тих часах щось не щирого, щось офіціяльного, щось формального, щось мертвого. То були поколїня, що без надії клали ся в гріб — послїдні свого рода і свого типу.

При тих відносинах піднести прапор новий, кинути іскру нової великої гадки, на се потреба було великої душі, великого апостола, чоловіка що „от Бога послан" став би ся великаном грядучим уперед і ведучим уперед весь народ. Тим апостолом для галицької Руси став Маркіян Шашкевич. Молодий, слабонький, умираючий на сухоти парох в убогім селї був однак великим апостолом і провідником народа. Формалізмови мертвої бюрократії минувших поколїнь проти ставив не плян реформатора, не розмах аґітатора, не мудрість політика, **о простоту щирість доброго сільського сьвященика.** Його апостольський дух, його сьвященича ревність вказували йому, що душпастир мусить **трафити до сердець** вірних, а щоби трафити до сердець своєю проповідю, треба **до людий промовляти їх бесїдою.** Гадка покірненька, без шуму, без претенсії, стала ся однак підставою нашого народного відродженя. Ми днесь розуміємо, що се гадка апостольська примінювана від апостольських часів в проповіданю євангелія, в душпастирській праці. Але на Руси в першій половині XIX стол. сего не розуміли. Ми тепер знаємо з власного щоденного досьвіду, що до людських душ не можна трафити инною дорогою, що зі зглядів душпастирських, євангельських треба до народа промовляти його бесїдою, і не лиш бесїдою: треба добирати його способів говореня, його образів, порівнань винятих з уст народа. Ми се знаємо і розуміємо, чому першою школою проповідничої форми се розговори, оповіданя, **переданя, пісні** підслухані від тих простих і неписьменних, поміж котрими однак частійше знайдуть ся правдиві артисти в уживаню слова чим поміж нами, що кінчили школи. Аж дивно, що тоді ніхто з наших батьків сего не розумів. Я сказав би: аж встидно, єсли би євангеліє не було переповнене від таких гадок, котрих довгі нераз поколїня „видяще не видять", аж прийде ґеній, котрий в старих переданях находить скарби животворної гадки.

Що Маркіян, уживаючи бесїди народа, був великим естетом, лінґвістом, поетом, не менї в се входити. Не буду також розводити ся над тим, як ревним був, побожним, сьвятим сьвящеником. Зверну лиш Вашу увагу, мої Паньство, на одну єще сторону Маркіянової ідеї, що прямо і виразно не висказана в його творах, єсть однак дном його душі, тлом його цїлої творчости.

Зворот до народної бесїди був лиш внїшним знаком — символом, сказав би я, иньшого звороту, більше внутрішного — і длятого укритого, менше сьвідомого, але більше ґеніяльного і житєдайного звороту до культури народа — до сеї культури несьвідомої, неписьменної, котрої ми інтелїґенти мало знаємо, котра однак всїм нам дорога, бо своя, бо рідна, і не лиш дорога, а так потягаюча, як ніяка иньша сила. Зворот Маркіяна до народа став ся для Галицької Руси, а передовсїм для нашого духовенства могучим голосом, на який днесь єще **дрощ зворушеня** переходить нам по тїлї: В народ! Днесь єще, з віддаленя 60 лїт і з кождим днем більше се слово стає ся прапором руського духовенства. Іти в народ, щоб підносити, боронити, просьвічати, щоб його спасати, за нього вмирати, се наш ідеал. Се праця духовенства — се історія нашого відродженя. Значіня суспільного і економічного, яке тому слову надає наше поколїнє, в Маркіянових творах не знайдемо, але без сумнїву наша гадка, наша праця — праця цїлої руської інтелїґенції чиж не єсть вона консеквенцією Маркіянової ідеї, чи не містить ся в ній?

Цїле наше народне відродженє має сей характер: — повільного пробуджуваня ся народних мас; а сего характеру не мала би наша історія XIX столїтя, єсли би наш патріотизм не мав сеї цїхи, сего значіня і напряму: **в люд, в народ.**

В руськім патріотизмі Галичан мало історичних традицій, мало державної політичної гадки, але за те на цїлій лінії визначне характеристичне **елєментарне стремлїнє: в народ!** Всї маємо се понятє, що **люд се наша сила,** що праця для нього — наша задача, що його добро — наша будучність.

Що Маркіян був **першим, котрий сю дорогу вказав** більше житєм своїм і дїланєм як словом — в тім треба подивляти його ґеніяльність, інтуіцію, що на кільканайцять лїт на перед видить прямо те, до чого нарід іде.

Нам днесь легко зрозуміти, що **віддаляти ся від люду, се єсть сказувати себе на смерть, що в його руках жите,** що треба нам до народа зближати ся, іти в нарід, щоб його піднести, не щоб утверджати в нїм те, що в нїм може злого; але треба йому давати те, що маємо доброго, а не відбирати йому то, що доброго він має, і не накидати йому те, що у нас злого або не відповідає його потребам, його души, його житю. — Се днесь добре знаєм і розуміємо, як конечною річю знати нарід. Але днесь ще нераз не вміємо трафити в сю міру, коли зближенє до народа єще не перестає бути житєвим впливом — не стає єще самою цікавостю фофльклориста, — днесь єще часом трудно відчути більше чим порозуміти, що можна, що треба, що вже не годить ся живому орґанізмови нашого люду давати або відбирати.

Маркіян знова чи незвичайно субтельною інтуіцією, чи високим естетичним змислом, чи апостольським духом, що всюди каже добра улюбленого шукати, є типовим клясиком між писателями, котрі з уст люду учили ся бесїди, ніколи тривіяльним, не уживає майже ніколи слів, котрих не уживає нарід.

Що сей, котрий в Галичині перший до люду звернув ся, був сьвящеником, добрим, ревним, побожним сьвящеником, се наша слава, а з того днесь ми сьвященики гордимо ся; але се знаменне і в теперішній добі.

Хотїти рішати о культурі, о долї руського народа без руського сьвященика, се така сама доктрина, віддалена від житя, перенесена десь з иньшого сьвіта, як та друга, котра хотїла би о народній бесїдї і культурі без народу, без люду рішати.

Стоячи днесь над гробом того сьвященика, що в праці для народа положив молоде жите а так могуче вплинув на його долю, якже не спімнути о тих довгих рядах і численних поколїнях **руських сьвящеників,** що нераз при недостатку, при трудностях і клопотах, однак так вірно і щиро ділили все долю руського селянина. Жертвою, трудом цїлого житя, нераз майном, а завсїгди щирою доброю радою, і завсїгди готовою помочию, а при тім так як сей Маркіян, з простотою дитини і з ревностю апостола, всюди ставав сільський руський сьвященик **до бою чи до праці,** де лиш сього вимагала потреба руського народа. Якже не тїшити ся, що днесь над гробом Маркіяна, навіть ті, що волїли би не видїти сьвящеників в народних торжествах, мусять признати, що єсли наш нарід в тисячлїтній недолї і долї не стратив своєї мови і культури, єсли діждав ся сьвітлої епохи відродженя, єсли має поважні — Богу дякувати — ряди інтелїґенції, котра його хвалою і силою, то не малу в тім заслугу мають ті наші сьвященики, що як Маркіян цїле житє бороли ся з противностями і десь з позичених гроший видавали якусь хосенну для народа книжочку, і послїдний гріш на народні видавали цїли, щоби в трийцять котрімсь роцї житя вмирати на сухоти.

Але єсли могли при слабих силах віддавати великі услуги народови, єсли могли самі під тягаром упадати, а однак нарід вести до лїпшої будучности, то лишень длятого, що були, що суть учениками Того, котрий в 33-тім роцї житя по довгих трудах і борбах, по житю убогім, але переповненім падлюськими жертвами і зусилєм житє за нарід поклав на Голгофтї.

І єсли днесь, стоячи над гробом Маркіяна, маємо неначе почутє, що хотяй в могилї спочивають мертві кости, дух його жиє і жиє його ідея. Єсли днесь мимо волї могилу, над котрою стоїмо, уважаємо за символ житя більше чим за знак смерти, то в великій части для того, що гріб ученика, християнина, апостола все здалека подібний до гробу Учителя, з котрого людскість від віків і во віки черпає все божественну силу до божественного вічного житя.

ДО УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНОСТИ

відкликуємо ся знов з просьбою о лепти на прив. українську гімназію в Рогатині.

Вже третий рік, як розпочали ми велике народне діло; вже третий рік, як народний клич: **своя, національна школа,** воплотив ся посеред нас і став пламенним висловом конечної потреби духового корму; вже третий рік, як йдемо певно і постійно до питомої культури, до суспільного поступу, до національного визволеня. Самі, власними силами, мимо перепон, мимо ворожих затій, мимо гіркої недостачі матеріяльної.... По двох роках невсипучої праці, довершеної разом із справдїшними трудовиками та щирими приятелями молодїжи: управителем ґімназії і учительським збором, — ми гордо можемо споглянути в минувшину, бо вона справдї гарна і велична. А гордість наша тим певнійша, що сю працю оцінили як слїд чужі, а передовсїм, що сю працю оцінили свої, — своя Суспільність, що складала лепти-кервавицю на жертвенник національної школи. І нї сї дрібні сотики, що їх збирали сільські школярики, нї сей гріш, що його клала мозолиста рука мужика, нї сї грубші корони, що їх віддавала інтелїґенція, — не пішли на марне. Гогатинська ґімназія зєднала собі славу.

Слава не поляже, а розкаже!... Тількиж перед нами будучність далека, непевна. Сїрий будень нагадує безвпинно про потреби, великанські потреби. Бо се вже не почин, а розріст і розвій школи, що йде в заводи з першою-лїпшою ґімназією державною. Рогатинська ґімназія числить нинї **в пятьох клясах тринацять відділів і 632** учеників і учениць, а то: 556 публичних, а 76 приватистів, в чім 42 учениці-приватистки. І колиби був відповідний будинок, отсе велике число молодїжи, жадної науки, було би непомірно більше... Над сею молодїжию трудить ся **двацять** професорів до обовязкових, а **трох** до надобовязкових предметів, так, що учительський збір становить поважне число **двацять і три сили.** Значить цїлість, надто вже велике тїло, а щоби його удержати, треба не аби якого вкладу. На саму платню учительських сил потреба 6.500 К. місячно, що робить у рік кругло 78.000 К. Колиж до сего додати видатки на адміністрацію, опал, поширенє кабінетів і т. д., то прийдесь вставити в буджет, примінивши всї можливі ощадности, вже що найменше **82.000 К.** видатку. А коли ще возьме ся на увагу, що з розростом числа учеників являєсь невідклична потреба **будови нового будинку** для ґімназії, бо вже нинї тулимось аж у трох домах, і що коштопис обчисленний на 260.000 К., а будинок мусить стати вже на веснї, — то вийде ясно, в якім ми находимось положеню.

Українська Суспільносте! чиж Тобі супротив повисшого дивно, що стаєм перед Тобою і просимо о лепти!? Себе ми не жалуємо. Нема у нас в повітї сьвідомійшої одиниці, що не була би оподаткована; від інтелїґента до найбіднїйшого зарібника, від дитини, до громад, до товариств усї двигаємо народний податок, недобровільний, а примусовий, бо сего вимагає сьвяте діло. Але, що се значить супротив так великої суми? Що вдіє одиниця-повіт супротив так великанського народного діла?

Українська Суспільносте, добродії наші! Ви досї не опускали нас, Ви слухали кождого голосу нашого і йшли з помочию. Ви складали лепти, Ви потом своїм держали нашу ґімназію, а єли вона з вдяки відплатилась тим, що про неї говорять незлим словом, так се Ваша слава, бо се Ваша дитина...

І нинї у скрутнім положеню кличемо до Всїх Вас, у кого в серци не вигасла любов до свого народа, до Всїх, кому дорога будучність наша: **поможіть!**

Поможіть на добре діло, на славу України, а Бог в імени сих молодих сердець, що образують ся у рідному слові, нагородить сторицею...

Рогатин у вересни 1911. р.

Тїснійший гімназіяльний комітет:

о. Стефан Городецький, голова,
о. Теодозій Кудрик, секретар.

Члени комітету:

о. Ваньо О., парох Заланова, **Вербяний І.,** ц. к. ем. урядник почтовий, **Галущинський М.,** дир. ґімназії, **Гургула** учит. вид. школи, **Гургулова А.,** учит. вид. школи, **о. Кудрик П.,** парох Рогатина, **Макар І.,** міщанин Рогатина, **Мельник І.,** міщанин, сенїор Ставропиг. Братства в Рогатині, **Мосора,** студ. прав, **Сверида Т.,** начальник громади Пукова, **Сенчина І.,** учитель в Скоморохах старих, **о. Созанський І.,** парох Черча, **Соломка Т.,** селянин в Пукові, **Др. Терлецький А.,** лїкар в Рогатині, **о. Яворський Й., парох** Лучинець.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand St. Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“

часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців	$2.00
до старого краю на 12 місяців ...	$2.50
в Америці на 6 місяців	$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджистрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офіСі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх зворотy і не було залучено марок на зворот.

Розбишаки пера.

Маємо на думці деяких лідерів від нового Союза.

В своїм часі помістили ми були в нашій часописи кілька статий, що походили від членів нового „народного“ Союза. В тих статях критикували автори „патріотичну роботу“ проводирів своєї орґанізації і висказували погляд, що було би добре, якби оба Союзи, сеї то старий і новий, злили ся в один Союз. Розуміє ся, що висказані в тих статях гадки були висловом доброї волї тих одиниць, які мали на оці загальне всенародне добро. Наша часопись, поміщуючи згадані статі, не мала найменшої претенсії вдирати ся в „стан посідання“ тих, що добровільно виступили зі старої орґанізації і утворили собі нову, підходячу до їх смаку і ґусту...

Та тут стало ся щось таке, чого ніхто ніколи не надіяв ся. Гурток Дон Кіхотів, що ґрупує ся коло орґану нового Союза, зробив з мухи вола і давай бити з усеї сили в найбільший бубон, наклaкуючи всіх „поступовців“ до хрестоносного походу проти „паламарів“ від старого „грецького“ Союза! „Народна Воля“ позавидувала слави московським чорносотенним часописям і в короткім часі осягнула рекорд що-до хулїґанських лайок та безличних нападів на „Свободу“ і на урядників нашої орґанізації.

Панове редактори і дописуватеді „Народної Волї“ дійшли наперед до того „льоґічного“ висновку, що статі, підписувані членами нового Союза, сфабрикувала сама „Свобода“. (Sic!). Ся інсинуація є така нужденна, така безпримірно низька і підла, що відповідати на неї не стоїть труду; а коли ми про се мимоходом згадали, то тільки на те, щоб показати сьвітови правдиве лице тих очайдухів, які присвоюють собі монополь „одиноких, правдивих, щирих і совісних оборонців працюючого люду“...

Відкривши ось таким робом „шесту часть сьвіта“, „Народна Воля“ сховала під сукно усі свої „народні постуляти“, а поставила собі на чолї одинокий клич: знищити, стерти з лиця землї ненавистний Г. К. Союз! Вже ся одна обставина, що проводирі нового Союза вчіпили ся, мов сліпий плота, тої якоїсь „греческости“ нашої народної орґанізації, доказує як не може яснїйше, що вони руководять ся тільки ненавистію, завистию і злобою. А яка то у них послідовність, яка етика! Ще недавно горлали на всї заставки: на гак з попами! — тепер станули в обороні попів! Се вже якась справді бушменська мораль і нам годі зрозуміти, до чого властиво стремить „Народна Воля“ і чого вона собі бажає. Пише „Свобода“ за „попами“ — зле! Пише за „хлопами“ — також зле! І догодиж тут панам новосоюзовим...

Кілька послідних чисел „Народної Волї“ переповнені у щерть хулїґанськими напастями на „Свободу“ і на головний уряд Р. Н. Союза. Вже хочби з самого журналїстичного обовязку нам прийдеть ся на всї ті напасти відповідати подрібно. Не легка се річ полємізувати з чистокровними хулїґанами. Треба би хиба на лайку відповідати лайкою, та ми до такого рода полєміки неспосібні, а зрештою така полєміка не доведе до нїякого путя. Ми розуміємо, що кожда річ на сьвітї, а особливо поведенє кождого чоловіка, підлягає критиці. Коли ся критика відносить ся — як каже Анґлїк — to the point, коли вона має на меті поправити якусь людину, чи якусь-там річ, — то вона, ся критика, є иноді навіть дуже пожадана і дуже корисна. Та инакше стоїть діло з „критиками“ від нового Союза. У тих нападах і пашквілях, які під пору друкують ся в „Народній Волї“, не знайдете нїчого позитивного, нїчого правдивого і нїчого справедливого. Там тільки злоба на злобі їде і злобою поганяє! Єсли хто не вірить нам, най повірить хотьби тому „Членови Нового Р. Н. Союза“, який у попереднім числї „Свободи“ сказав своє „тверде“ слово проводирям „народних“ орґанізації у статі п. н. „Годї дальше мовчати“. Свій свого найлїпше знає і свій свого найлїпше осудить!

Ось з такими то „культурниками“ приходить ся нам ставати до боротьби о подоптані права і честь нашої орґанізації.

Утеча Мирослава Січинського з тюрми.

В ночи з четверга на пятницю (10-го листопада) втїк з станиславівської тюрми Мирослав Січинський. Отся вість, яку ми подали ще в 46-ім числї нашої часописи, хоть з деяким застереженєм, найшла тепер повне потвердженє. Сей, що в безконечній любови до свого кривдженого люду зложив на жертвенник усе своє молоде житє — сей днесь вирвав ся уже з тюремних мурів, видобув ся з живого гробу.

Факт утечі Січинського з тюрми викликав серед польської суспільности правдиве божевілє лютости і безсильної злости. Польскі часописи до послїдної стрічки заповнені лайками на Січинського, і взагалі на наш народний рух; кождий Поляк в Галичині, без огляду на своє суспільне становиско, замінив ся в „народового“ шпіона і з затятостю глядить за Січинським. Читає ся у тих часописях тисячі здогадів, підозрінь, комбінацій; кожда подає инший проєкт зловленя. До якого степени дійшла вже польська безсильна злоба, видно із тих проєктів. І так одна часопись радить, аби зробити ревізію по всїх руських приходствах, а певно найде ся десь укритий Січинський; друга часопись зовсїм поважно радить перевести ревізию в усїх руських монастирях, а передовсїм жіночих, а певно в котрімсь найде ся Січинський. І сї проєкти, один глупший від другого, а при тім кождий злобнїйший, більше імпертинентський від попередного, заповняють шпальти часописий, і то не гумористичних, але тих, що хотять уходити за поважні.

Як переведено утечу і чи Січинський находить ся вже поза границями Австрії — отсе питаня, на які нема до сеї пори нїякої розвязки.

Станиславівська тюрма належить до „найбезпечнїйших“ в Австрії. Вона є окружена муром 8 метрів (близько 27 стіп) високим, з надвору осьвічена лямпами; що 40 кроків стоїть військова варта. В мурі находить ся одна брама, на якій день і ніч стоїть двох дозорців на варті і яка вечером зачиняє ся на ключ. Коритарі в вязниці поміж собою суть відмежовані грубими желїзними кратами з сліпими замками; то значить їх можна відімкнути лиш від сторони головного коритаря, а ніколи зі сторони бічного. Кожда камера, а вони лежать при бічних коритарах, є зачинена грубими дверми у яких находить ся в горі мала желїзна решітка. Через сю решітку заглядає до нутра камери дозорець, щоб переконати ся, що робить арештант. Дозорець бачить нутро камери і арештанта, але арештант нїколи не може побачити контролюючого його дозорця. Камери і коритарі суть цїлу ніч ясно осьвітлені.

Січинський зіставав у тім живім гробі під найострійшим наглядом. Цїлий день, від години 6-ї рано до 8-ї вечером, з одногодинною перервою на прохід, працював в столярни. Родина могла його відвідувати 6 разів до року; в часї таких відвидин був завсїгди присутний якийсь урядник. Рівнож в тім самім часї вільно було йому отримати і вислати всего лиш один лист, що переходив вельми остру контролю. Нїяких книжок не давали йому читати, а з зароблених гроший мав дозвіл ужити на поправлене харчу всего лиш 50 сотиків на тиждень. На спеціяльне припорученє львівської прокураториї усї дозорції, які могли мати якусь стичність з Січинським, були самі Поляки. Кромі сего Січинського поміщено в келії, що находить ся в бічнім крилі вязничного будинку, на другім поверсї.

І мимо такого строгого нагляду, мимо того, що Січинський майже був живцем замурований десятками желїзних огорож, крат, мурів, дверий — він видобув ся на волю! І тому то така люта напала Поляків.

Як могла відбути ся утеча? Се питане, над яким ломлить собі голови польскі офіціяльні і неофіціяльні власти.

Після усего, що дотепер надруковано і оголошено про утечу, справа представляє ся так: Січинський, як звичайно, о год. пів до 9-ої вечером найшов ся в своїй келії і положив ся спати. Відбуваюча ся що пару годин ревізия не запримітила нїчо підозрілого. Доперва о год. 6-ій рано побачено, що на ліжку не лежить Січинський, лиш манекін, зроблений з його блюзки, випханої соломою, і коца. Деякі признаки вказували-б на се, що Січинський опустив тюрму коло півночи, або ще скорше, в перебраню вязничного дозорця. Імено коло півночи жовнїр стоячий на варті найблизше тюремної брами мав бачити двох дозорців, що виходил з тюрми. Отсе і все, що „позитивного“ знають польські власти про утечу. Куди звернув ся Січинський, чи виїхав сейчас за границю, чи може де укриває ся в Галичині, а як виїхав, то куди, в котру сторону, в якім перебраню — се все є незвісне. Галицькі власти перевели сейчас строге слїдство з вязничною службою, і арештували 4-ох дозорців, самих Поляків, а імено: Нуду, Цеслїкова, Маляжа і Гавришака. Вони — як впевняють власти, мали помочи Січинському до утечі. Іменно Нуда і Цеслїків отворили ключем, який дістали від Маляжа, келію Січинського і вивели його у сутерени. Тут Січинський мав перебрати ся в одіж дозорця і вийти разом з Маляжом через головну браму, де вже в поблизькім парку мав ждати на него автомобіль, що вивіз його на Угорщину, або до Румунії. Після впевнювань галицьких властий в поданий высше спосіб мав Січинський втїчи зі свого живого гробу. Річ природна, що се впевнюванє полягає на самих лиш здогадах та і само собою є лиш здогадом, та що проти арештованих дозорців нема найменчих конкретних доказів. Се, що — як писали польські часописи, — арештовані дозорці мали признати ся до вини, є такою самою байкою, як і всї другі: іменно, що на увільненє Січинського мали зібрати в Росії аж цїлих 100.000 рублїв, або що вмішані в комплот двох студентів університету пінтанні самовбійство.

Власти розписали за Січинським стежні листи — до сеї пори без результату. Сей стежний лист подаємо тут в цїлости, так як він звучить:

Стежний лист

Ц. к. Дирекція карного заведеня в Станиславові. Ч. 3548|11. Станиславів, 11. падолиста 1911. Обіжник. Вязень тутешного заведеня карного Іван, Андрій, Мирослав Січинський, 3 ім., засуджений присудом ц. к. судїїв присяглих у Львові з дня 17. цьвітня 1909. Ч. 989|8 за злочин морду на 20 лїт тяжкої вязниці, утїк нині в цивільним одязі з тутешного заведеня кари. Втїкач є родом з Черниховець, пов. Збараж, в Галичині, приналежний до Щепятина, пов. Рава руська, в Галичині, має лїт 24, стану вільного, гр.-кат. обряду, студент ІІІ. року фільозофії. Опис особи: Зріст середний, будова тїла сильна, обличе подовгасте, цера здорова, волосє темно-бльонд, брови темні, очи пивні, ніс пропорціональний, уста мірні, зуби здорові, без заросту, говорить по руськи, польськи і німецьки. Просить ся вислїдити його а в разї спійманя доставити до тутешного заведеня кари. — Ц. к. старший директор Кальовс в. р.

І ми бажаємо нашому героєви з серця, щоб він не попав вже нїколи в кровожадні кіхтї австрійсько-польсько-шляхотської „справедливости“, з якихсь зумів освободити ся по трьох роках тяжкої муки.

СПРАВЛЕНЄ ОШИБКИ:

В справозданю головного рекордового секретаря, поміщенім в числї 46-ім, через недогляд вкрала ся мала ошибка. Іменно оголошено: „Відділ: 286; на цїле посм. членів: 10, на пів посм. членів: —; дїти: 1“.

Поправно має бути:

„Відділ: 286; на цїле посм. членів: 10; на пів посм. членів: 7; дїти: 1.“ —

Просить ся дотичний блуд в свій спосіб справити.

Як відбуло ся Маркіянове сьвято в Джерзи Сіти, Н. Дж.

Коли в старім краю залунав клич до цілої Руси-України, щоб відсьвяткувати гідно 100-літні уродини нашого великого патріота Маркіяна Шашкевича, то сей клич переніс ся до всіх закутин, де тільки проживає хотьби найменша горстка Українців. Сей клич відбив ся громовим звуком не тілько в старім краю, але перебрив також широкий океан та загомонів сильно і в Україні заморській, між Українцями Злучених Держав. І приходилось нам нераз уже в українських часописах американських читати, що в тій а в тій місцевости Українці сьвяткують Маркіянове сьвято.

І у нас в Джерзи Сіти, в тім серци американської України, завязав ся на днях центральний Комітет, який взяв собі за задачу, подібно як такий самий Комітет в старім краю, накликувати наших заокеанських Українців до сьвяткованя Маркіянового сьвята. І той Комітет видав навіть горячу відозву, що була поміщена в послідним числі „Свободи". Читали ми сю відозву і знаємо, які люди дали почин до завязаня сего Комітету. На спеціяльнім засіданю зібрав ся цьвіт нашої інтеліґенції, можна сказати, проводирі цілої американської Руси-України.

Були там отже П. Т. Урядники Р. Н. Союза, пп. дякоучителі і кількох сьвящеників, як: о. Підгорецький, о. Чаплинський, о. Сидоряк, о. Понятишин, о. Улицький і инші.

Головою сего центрального Комітету вибрано сьвященика о. Чаплинського, і се було добре, хочби лише з огляду на те, що Маркіян Шашкевич був також сьвящеником.

Єще той Комітет не істнував, єще може нікому і через голову не перейшло, що такий Комітет істнувати буде, як Товариство „Руський Молодечий Клюб Поступовий" в Джерзи Сіти, Н. Дж. ухвалило на своїм мітінґу дня 17-го жовтня с. р. відсьвяткукати Маркіянове сьвято дуже урочисто і з богатою проґрамою.

Говорю виразно, що сьвято се аранжував „Руський Молодечий Клюб Поступовий".

Треба тут сказати, і то конечно, що в Джерзи Сіти веде ся тепер борба громадян з епископом, а радше з о. Улицьким о право власности тої церкви. Та сю справу лишім тепер на боці...

Коли в „Руськім Молодечім Клюбі Поступовім" запала наведена висше ухвала, предсідатель Клюбу уложив сам, чи може з ким иншим, відповідну проґраму. Коли він показав її пізнійше поодиноким членам і урядникам Клюбу, всі вони нею одушевили ся і мали надію, що вона вийде дуже хорошо.

Тимчасом, на нещастє, в проґраму вставлено одну неясну точку, а саме, що буде промовляти отець, але не знати який... Можна було догадувати ся, що тим отцем буде ніхто инший, а бувший джерзисітський парох, о. Улицький. Клюб, яко товариство, не входив в якісь там „файти", а хотів лише відпразнувати Маркіянове сьвято. Отже Клюб а зглядно його предсідатель, не прикладав до того ваги, хто з сьвящеників буде говорити, бо чейже колиб сьвященик був говорив, то хиба тілько про самого Маркіяна!... Однак з тою майбутною промовою сьвященика скомплікувані були еще і инші річи. А именно, як залежало Клюбови на тім, щоби на торжестві мав слово сьвященик, так ще більше залежало йому на сьпіві т. є. хорі, а позаяк Клюб свого хору не має, то мусів просити тих, що сьпівали перед церковним „файтом" в церкві, бо без сьпіву чи хору концерт немислимий!

І щож робить ся? — Сьпіваки кажуть: „Ми підемо сьпівати, як не буде забирати голосу о. Улицький. Він може бути присутний на концерті, сидіти на першім місци, тільки не може мати слова"! І через то на пробу не прийшли.

Мабуть сьпіваки мали слушність, бо чуючи ті проповіди о. Улицького, на яких він обкидає заслужених парохіян болотом, послідовно могли бути певні, що о. Улицький місто про Маркіяна, на Маркіяновім сьвяті кинеся на урядників церковних і на поодиноких людий.

Як було вийти з тої халепи? Клюб остав на роздорожу. Концерт оголошений, видатки нагромадили ся, чистий дохід призначено на „Рідну Школу" в Галичині, а тут сьпіваки не хочуть уступити від свого жаданя, та і о. Улицький рівнож не хоче уступити!

Написав предсідатель Клюбу просьбу до о. предсідателя центрального Комітету, представивши ясно цілу річ, просячи щоби він ласкаво прибув на джерзисітське сьвято і забрав на нім слово.

Тимчасом надійшла неділя, в котру мав відбути ся концерт. По Службі Божій о. Улицький місто заохотити нарід до участи в Маркіяновім сьвяті, місто пожелати, щоби концерт відбув ся як найкрасше, прочитав відмовну відповідь о. Чаплинського на запрошенє Клюбу Поступового і заявив присутним в церкві, що сей концерт не відбуде ся.

Хто дав о. Улицькому право відкликати сей концерт, до уладженя котрого він не причинив ся хотьби кивненем пальця? Навіть така ціль, на яку був призначений весь чистий дохід, в очах о. Улицького показала ся менче вартістною від його впертої амбіції. Сором і ганьба таким патріотам! Не буду вас, о. Улицький, судити за такий вчинок у часописи, вас осудять другі!

Мимо „відкликаня" концерту о. Улицьким, уряд, а зглядно предсідатель Клюбу, таки постарав ся, що сей концерт відбув ся таки тої самої неділі, хоть може не при такій участи людий, як би повинно бути. Величавість і урочистість сьвята на тім однак нічого не потерпіли.

По такім вступі перейдім до виконаня самої проґрами концерту.

Як першу точку виголосив предсідатель Клюбу, п. Ст. Милянович Привітне слово. В промові бесідник зазначив, яку ціль має се сьвято, длячого ми його сьвяткуємо і чим був для нас Маркіян Шашкевич. Підніс його заслуги, пригадав і витолкував присутним, що то власне кланяємо ся тому чоловікови, що поставив фундамент, на якім зросла теперішня наша самосьвідомість. Промова п. Ст. Миляновича була красноріччва і одушевляюча, а по її скінченю нагородили присутні бесідника грімкими оплесками.

Хор мужеський відсьпівав опісля „Соколи, Соколи", хоть може трохи слабо, однак присутні розуміючи анормальні відносини і брак діріґента, приняли сю точку з вдоволенем.

Як третю точку проґрами виголосив відчит п. Ст. Костів. В відчиті, дуже старанно і обширно обробленім, змалював прелеґент житє нашого незабутного Маркіяна від дитинячих літ аж до його смерти. Відчит тревав около три чверти години, і кождий, хотьби не маючий перед тим ніякого понятя про Маркіяна, міг був научити ся з нього, хто він був, як він жив, що зазнав в своїм житю і до чого стремів. По скінченю відчиту нагороджено прелеґента неумовкаючими оплесками.

Четверту точку становило скрипкове сольо, відігране п. Павлом Келичавою. Що як що, але Джерзи Сіти може дійсно похвалити ся своїм українським молодим скрипаком. Гра його є чудова так під зглядом зрозуміня, як і чутя, техніки та виконаня. П. Келичава до проґрамової своєї точки мусів грати ще дві надпроґрамові, бо публика оплесками не хотіла його формально пустити із сцени.

Опісля наступила декламація: віддекламував п. Седлер Шевченкове „До живих і мертвих" з незвичайною прецізією і зрозуміннєм.

По декламації як шеста точка слідувала дует „Не чужого ми бажаєм", який відсьпівали пп. М. Микитишин і П. Гаврилів дуже гарно.

Як сема точка була декламація маленької панночки Ю. Підлипчаківної „Розрита могила"; декламація випала знаменито і нею зібрані дуже одушевились.

По декламації відсьпівав хор „Який то вітер".

Відтак наступило ще одно скрипкове сольо, по скінченю котрого забрав слово п. К. Кирчів, і перепросив зібраних за те, що може деякі точки не вийшли так, як би належало, однак се стало ся з тої причини, що деякі люди місто причинитись до концерту, хотіли його розбити.

По промові п. Кирчова відсьпівав мішаний хор „Зазвенімо".

По хорі підняли ся усі присутні з місць і з грудий усіх загреміли гимни: „Ще не вмерла Україна" і „Не пора".

Треба запримітити, що на джерзисітськім сьвяті крсмі „домашних" були також і чужі люди. Бачило ся на галі кількох православних, були також і дооколичні дякоучителі, як п. Переговський з Перт Амбой і п. Яґелло з Насайку, була також і п. Зволинська з Перт Амбой і инші, за що їм належить ся честь і слава!

Клюбовець

КАСОВИЙ ЗВІТ УПРАВИ ФОНДУ ІМЕНИ БЛ. П. О. Н. СТЕФАНОВИЧА НА „РІДНУ ШКОЛУ"

по день 4 падолиста 1911.

Дохід.

Оголошений дохід (диви „Свобода" ч. 38, 39, 40 і 41 с. р.) $505.00.

Від 16. вересня до 4 падолиста с. р. зложили:

Дня 24. вер. на вічу в Мікіспорті, Па. на руки о. Даниловича зложили: о. Ал. Пеленський 10.00, Вас. Яськів 2.00, М. Порада 2.00, П. Луців 0.50, Сем. Костецький 0.50, Д. Починський 1.00, Петро Сможаник 0.50, Гриць Стерихек 0.25, Савка Гупала 0.25, Ілько Кош 0.50, Стефан Коваса 0.50, Павло Драбик 0.50, Мих. Янковський 0.50, К. Волчко 1.00, Лука Білик 0.35, Ми. Лайдацький 0.50, Олекса Каліґа 0.50, Іван Цепко 0.50, Демко Оринич 0.50, Мирон Сокольський 1.00, Анна Сова 0.25, Іван Славута 0.50, Марія Онищук 0.20, Б. Я. 0.15, о. Данилович 1.00

На руки о. Ал. Пеленського зложили: Савер Дудівка 1.00, Лесь Сидоряк 1.00, Ник. Павучак 1.00, Іван Дидьо 1.00, Дмитро Ворек 1.00, Йосиф Вістар 0.20, Ник. Станчак 0.25, Анд. Вархоляк 0.50, Вас. Ріжнів 0.25, Ілько Жукотяк 0.25, Петро Василів 0.25, Вас. Гасулик 0.20, Петро Скальський 0.50, Мих. Хоцінський 0.50, Ілько Рісний 2.00, Іван Чернецький 0.50, Гриць Гучко 0.25, Мих. Палка 1.00. На руки о. Гр. Цмайла зложили: Петро Сова 5.00; по 2.00 дол.: Дмитро Сова, Вас. Петришин і Євка Пеленська; по 1.00 дол.: Броніслав Якубовський, Дмитро Пичар, Гр. К. Цмайло. Петро Феш, Марія Завінська, Текля Скальська, Марія Баглай, Настя Гук, Анна Сова, Олена Бацко, Катерина Зімак, Іван Славута і Василь Кочкодан; по 50 цнт.: Николай Шемердяк, Катерина Інґлод, Петро Інґлод, Михаіл Лешняк, Василь Жилка і Н. Н.; по 25 цнт.: П. Фринцко, Гніздор, Федаш, Кобаса, А. Ґут і М. Костилина; Н. Н. 10 ц. — Разом 65.70.

о. М. Данилович з віча в Дженет, Па. 20.00.

П. Вітів з весіля Мих. і Марії Фільовят на Дери ст. 4.25.

о. Л. Левицький 5.00.

Бр. сьв. Фльора і Лавра, в Пітсбурґ, Па. 25.00.

На руки п. Ф. К. Волчка і М. Пухаля на хрестинах у п. Івана Бандрівського в Пітсбурґ, Па. зложили: Теодор К. Ґут 2.00, Марія К. Волчко 1.50, Юлія К. Ґут 1.00, Ілія К. Ґут 1.00, Мих. Пухаль 1.00, Евс. Бережницький 1.00, Ол. Бучак 1.00, Гр. Шабатура 1.00, Ол. Витязь 1.25, Гр. К. Штокайло 1.00, Вас. Бутинський 1.00, Вол. Неосільский 1.00, Йос. Стасишин 0.50, Фл. К. Волчко 0.50, Марія Неофіта 0.50, Павло Ґропко 0.50, Павло Стасєнко 0.50, Мих. Попіль 0.50, Ів. Бандрівський 0.50, Яків Шрамяк 0.50, Юрко Тимчик 0.50, Теодор Ятчишин 0.50, Мик. Урбан 1.00, Т. К. Дашинич 0.50, Сем. К. Волчко 0.50, Петро К. Дашинич 0.50, Іван Попіль 0.50, Пил. Баранецький 0.50, Гр. Варунок 0.25, Гр. Демида 0.25, Юлія Стасишин 0.25, Ст. Блохівський 0.25, Марія Попіль 0.25, Вол. Бічинський Мілянович 0.50, Діти 1.00, Дмитро Порада 1.35, Н. Н. 1.00.

Збірка М. Сеґирича і М. Меґасюка на балю тов. „Запорожська Січ" в Мекісракс, Па. 20.56.

Бр. сьв. о. Николая від. 255. Р. Н. С. в Вест Нютон, Па. 2.00.

Лесько Сидорак В. Нютон 1.00.

Ксавер Додівка В. Нютон 1.00.

Збірка Мих. Андреца на хрестинах у п. Івана Кравчука в Кромптон, Р. Ай. 5.10.

„Бр. Рицарів сьв. Ґеоргія" в Рочестер, Н. Й. за старанем п. Д. Шурґота 25.00.

Від. 196 Р. Н. С. в Вайтінґ, Інд. (прислав п. М. Ґлінаньский 5.00.

(Конець буде).

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ., Тов. Князя Данила, від. 73. просить усіх Вп. місцевих секретарів Р. Н. Союза, щоб в разі, колиб до котрого відділу зголосив ся Николай Стельмах, мешкаючий в Detroit, Mich., з просьбою о приняте в члени Р. Н. Союза, — дотичний відділ поперед звернув ся по інформації на адресу секретаря нашого товариства. — Мих. Сьвідер, секр. 11. Pilgrim Str. Providence, R. I.

ПОКЛИК.

ДОРОГІ РОДИМЦЇ ВСЇХ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНСЬКИХ!

„Судило нам ся послѣдними бути!“

Маркіян Шашкевич: „Передсліве“ до Русалки Дністрової.

„Ne z mutneho oka, z ruky pilne nadeje kwitne!“

Kollar.

„Upaść może i naród wielki, zginąć tylko nikczemny!“

Stanislaw Staszic.

„Narod bez škola, jest narod bez buducnosti“.

Zigice Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

(Сїрники товариства сьв. Кирила і Методія в Істрийськім окрузї.)

„Mal poioži dar domu na altar!“

Vžigalice sv. Cirila i Metoda v Ljubljani.

(Сїрники сьв. Кирила і Методія в Люблянї.)

„Ruthenen, das ist eine minderwertige Nation!“

Слова посла Вольфа про нас у куріяльнім ещ: парляментї.

Була колись і у нас сильна — могуча Київська держава, що за Володимира Великого сягала далеко на схід і північ, на південний схід, на південь аж по Чорне-Руське море; на північний запад аж до границь Прусів; на південний запад деколи аж по Краків!

Були колись і у нас сильні — могучі свої князї: Володимир Великий та Ярослав Мудрий. Часи Володимира Великого в народній памяти остали ся як ясна, радісна доба в житю народнім.

Ярослав же Мудрий був одним з найсильнїйших володарів тодїшної Европи, стояв в близьких союзних зносинах з ріжними тогочасними володарями і був з ними споріднений. Часи Ярослава Мудрого були вельми сьвітлою і щасливою добою супроти пізнїйших бід, які впали на Україну опісля.

Та Ярославові сини не вміли:
„Жити та братать ся“,

а стали сваритись та битись між собою, а з того користали дикі орди азійські і набігали на українську землю та шматували її на кусні! Тодї-то:

„На руській землї журба виростала,
Велика печаль кругом тую землю об-
[вивала!
А князї про те не дбали —
Самі між собою розладдє кували!
А погані про те знали,
На руську землю, як та галич налїтали,
Від кождого двору по білцї данини
[брали!
Гинуло житє внука Дажь-божого,
В княжих сварках віки людські скоротили ся!
Тодї в Руській землї рідко ратаї покри-
[кували,
За те часто, трупи дїлячи, ворони кря-
[кали,
Та галки мову мовили, на жир хотячи
[летїти!

Були у нас енергічні, відважні, здатні політики — князї Ростиславичі: Рюрик, Володар, Василько, Володимирко, Ярослав Осмомисл, що „сидів високо на своїм золотокованім престолї, підперши гори Угорські своїми зелїзними полками — заступив дорогу королеви, зачинив Дунаєви ворота!“

Був у нас Мономах, князь сильний і політик добрий, та син його, Мстислав, але инші Мономаховичі заводили боротьбу та свари за Київ, находили одні одних з військом, товкли ся по землї, нищили хозяйство, грабували міщанців, купців, робили розстрій у торговлї! А видячи те Половці, осьмілені княжими усобицями набігали на українські землї а над політичним житєм тодїшної України лунали слова „Слова о полку Ігоревім“ як похоронний сьпів:

„На ріцї на Каялї пітьма сьвіт покрила!
Розбігли ся Половцї по Руській землї
[як хиже гнїздо.
Вже піднала ся хула на хвалу,
Вже ударила нужда на волю!“

Був у нас могучий князь Роман, що ходив походом на Половців та:

„Кинувсь він на них на поганих як лев,
Сердитий був він як рись
І губив їх як — крокодиль,
Переходив їх землю — як орел,
А хоробрий був він — як тур!...

Був у нас сильний та могучий князь Данило та за нього настало страшне татарське лихолїттє, що тяжкий завдало удар Галицько-Волинській державі!

І скінчились сумні невеселі часи княжих сварів і межиусобиць:

„Ой стогни, стогни, руськая земле,
Давню годину пригадуючи,
Та перших князів споминаючи!“
„Все йде, все минає і краю не має!“

Минули і у нас княжі часи безповоротно! Прийшли инші і могутнїйші народи, Польща і Литва, загорнули бездольну Україну під своє правлїнє та запанували над нею по своїй вподобі! І довгі віки український народ коротав своє житє під ярмом тих народів, у тяжкім кріпацтві-панщинї, доки не склались дві головні події, що викликали протест із боку поневоленого нашого народа за свої права, а саме: акт унії Люблинської 1569 р., а опісля акт унїї Берестейської 1596 р. і тодї то:

„Земля козацька зайнялась,
І кровю, сину, полилась,
І за могилою могила,
Неначе гори поросли
На нашій, синочку, землї!“

Настають у нас свої Брути і Коклєси: Муха, Косинський, Лобода, Наливайко, Шаула, Самійло Кішка, Петро Сагайдачний, Жмайло, Тарас Трясило-Федорович, Сулима, Павлюк, Гуня, Яцко Острявин та перший і найзнаменитший наш гетьман Богдан Хмельницький, а за ним сумні — невеселі часи Хмельниччини. Величезна, довголїтна і у вельми нещасливі наслїдки для обох народів — Поляків і Українців — вагітна буря, що нанесла тяжкі удари так одній, як і другій нації!

Тодї-бо пропало безповоротно чимало сіл, місточок і цвитучих городів, сьвятинь, оборонних замків враз із нагромадженими в них добутками працї і заходів численних поколїнь — се головні економічні наслїдки тої бурі!

Але попри ті економічні втрати слїдували ще страшнїйші втрати культуральні!

Знищенє численних городів і місточок — то знищенє численних осередків осьвіти і культури! Враз із селами і осадами пропали також школи і братства! Із дворами, сьвятинями і замками горіли і пропадали безповоротно книжки, рукописи документи, улїтали з димом мальовила, одним словом марнував ся весь добуток культури і осьвіти, добуток тяжкої, совісної працї віків попередних! Се велика „Руїна“, як її український народ назнаменував у своїх піснях, що опісля на довгі віки навела на Україну тьму-тьмущу!

Настають часи гетьманщини! Та не всї гетьмани дбають про долю неньки України! Декотрі з них, а при сїм иньша козацька старшина, маючи в своїх руках власть, зайнявши з сього погляду місце колишньої шляхти, мала охоту йти її стежкою: володїти, закладати собі села, способити підданих!...

„Од козацтва, од гетьманства
Високі могили,
Більш нічого не осталось!“

Тому то кличе наш незабутнїй віщий кобзар, Тарас Шевченко:

„Я ридаю, як згадаю
Дїла незабутні
Дїдів наших: тяжкі дїла!
Як-би їх забути,
Я оддав-би веселого
Віку половину!
От-така-то наша слава,
Слава України!“

Надднїпрянська Україна попалась під кормигу Москви та довгі віки томилась у безвиглядній тьмі-тьмущій! Маса народня, придавлена кріпацькою неволею, нерухомою, мертвою, і здавалось, що вже не встане — прийшов остатнїй кінець українському житю, як сумно сьпівав наш великий поет на руїнах Чигрина:

„Заснула Вкраїна,
Бурьяном укрилась, цвіллю зацвіла
В калюжі в болотї серце прогноїла
І в дуплю холодне гадюк напустила,
А дїтям надію в степу оддала —
А надію вітер на полю розвіяв,
Хвиля морем рознесла!“

Та під тим попілом минулого, під цвіллю сучасного лежали здорові, могутнї зерна народного житя і почали проростати тихо і незамітно!

І як казочний Фойнїкс відновляв ся із свого попілу, так само український нарід відродив ся зпід буряну і цвіллї із виступом Котляревського у Надднїпрянській, а з появою **Маркіяна Шашкевича** в Надднїстрянській Україні!

Бо й годі инакше! Народ, що довгі віки заслонював своїми грудьми западну Европу від нападів всяких хижих орд, не міг пропасти! Лиш за те, між-тим коли захищені народи Европи поступали в просьвітї і культурі все вперед і вперед, український 35 мілїоновий народ остав ся позадї!

„Енеїда“ Котляревського, видрукована 1798 р., була першою книжкою, яка незвичайно високо підняла в очах українського громадянства народне українське слово, а заразом своїми образами минулої козацької слави і тогочасного гіркого селянського житя відкривала дорогу отсьому заінтересованю народнім житєм серед українського громадянства.

У Надднїстрянській Україні-Галичинї — перші наростн нового житя стали сходити на ґрунтї церковнім.

Через те, що українське духовеньство і взагалї унію не зрівнано в правах з католицтвом і унїятська церков зістала ся церквою низшою, мужицькою, вона стала прикметою тутешнього українського житя і незадовго стала для Надднїстрянської України національною церквою. Тодїшню Русь репрезентували лише хлїбороби, деякі недобитки міщан і бідне сьвітське духовеньства, що без сьвітла науки коротало своє невеселе житє.

Остав ся тільки „хлоп і поп“.

І о диво! Той бідний „поп“, а був ним Маркіян Шашкевич, збагнувши „Енеїду“ Котляревського та познакомивши ся із відродженєм западних славянських народів і новим лїтературним напрямом, романтизмом — проговорив до свого забутого, всїми пониженого народа, слово могутнє:

„Вздовж, поперек зійди сьвітом!...
. . . .
Руська мати нас родила,
Руська мати нас повила,
Руська мати нас любила;
Чому ж мова єй не мила?
Чом ся нев встидати маєм?
Чом чужую полюбляєм?“

І сим кличем поставив Маркіян Шашкевич на сторожі свого народа: „слово“.

І о диво! Трупи встали
І очи розкрили!
І брат з братом обняли ся
І проговорили слово тихої любови
Во віки і віки!...

Завдяки сим першим заходам Маркіяна Шашкевича підняло ся наше духовенство і серед нього вже в другім поколїню, в другім, третїм, четвертім десятилїтю XIX. віку зявляють ся осьвічені і тямущі люди, що думають не тільки про інтереси своєї церкви, а й про інтереси народні, національні, заходять ся коло піднесеня народньої осьвіти і добробуту, коло розвою національної культури. Під впливом тодїшнього славянського відродженя і перших початків відродженої народної лїтератури на Україні вони все більш рішучо кладуть і в основу галицької книжности народній елемент, народню мову.

А сьому дав почин **Маркіян Шашкевич** і від нього числить ся відродженє Галичини!

Маркіян Шашкевич, се був:
„Ум сильний, високий,
Ум, що го вічна доброта повила,
Ум, що го красна природа зростила,
Ум, яких мало!....“

Се був мученик за свою ідею, Він увесь свій вік рвав ся до мети.

І вмер на шляху!

Дорогі Браття і Сестри всїх земель українських!

Дня 6. н. ст. листопада с. р. сьвяткували ми 100-лїтні роковини родин Батька нашого національного відродженя, Маркіяна Шашкевича! І як же нам сей день було привитати? З голими руками? Ні! Не годить ся так!

Народне учительство коломийського округа рішилось на велике дїло!

Рішило в столицї Покутя:

„здвигнути Маркіянови Шашкевичеви памятник нерукотворний, а живий та оживляючий наш народ своєю богоугодною добродїйностю! Сим памятником має стати приватна учительська семінарія для будучих учителїв молодого і старого поколїня.

Між тим коли иньші австрійські народи за конституційної ери „дохопились вершка і вже побратались з повним ясним сонцем“; коли Нїмцї, Чехи, Поляки, ба навіть невеличкі числом славянські народи в Австрії, як Словінцї, мають свої школи; коли малий числом народовець в Австрії, Італїйцї ось ось вже добють ся свого університету, то ми австрійські Українцї, що числимо около 5.000.000 душ, не маємо ні одної видїлової школи, ні одної учительської семінарії, нї одної реальної школи, ні одної промислової та торговельної школи, не маємо відповідної скількости ґімназій, не маємо свого університету! А за те ми годні почванитись ось-чим:

З поміж усїх австрійських народів що до неграмотности австрійські Українцї займають перше місце, бо неграмотних Українців є 2,098.584, значить ся 63 процент, отже два рази гірше стоїмо від Поляків, 11 разів від Нїмців, а 19 разів від Чехів! Грамотних Українців є заледви 606.276, значить ся 17.90 процент.

Иньші народи мають свої товариства на статутах, що дбають о народну осьвіту: Нїмцї мають від 30-ти лїт свій „Schulverein“ з 2.200 філїями та 190.-000 членами! З нагоди 30-лїтнього ювилею сього року зложили Нїмцї 1,108.-909 К 17 с, се є так званий дар Rosegger'a, справдї королївський дар, що його нїмецький народ жертвував свойому культурному товариству! До того третїй мілїон фонду Rosegger'a незабаром буде зібраний, бо жертви як се заявив президент загальних зборів сьогорічних в Teplitz, пливуть обильно! Звичайні вкладки в р. 1910 виносили 1.120.000 К. На будову шкіл видано з фонду Rosegger'a 1,127,000 кор. („Neue Freie Presse“ ч. 16.922).

Сього року обходили також Поляки 20-лїтний ювилей свого „Towarzystwa Szkoły Ludowej“ і з тої нагоди так висказують ся о своїм добродїйнім товаристві:

„Нинї, по двайцяти роках, здобутки „T. S. L.“ наповняють нас як що-до якости так і що-до скількости радісним почуванєм гордости і вдоволеня. Засновано в тім часї 2 ґімназії, 2 учительські семинарії, 5 видїлових шкіл, 148 народних шкіл, 36 початкових шкілок, 118 курсів для дорослих анальфабетів, 40 курсів промислових, торговельних і фахових, 23 захоронок і учалень та 18 бурс. В тих інституціях побирало в останнім роцї польську науку 18.429 осіб.

На поли позашкільної просьвіти „T. S. L.“ заснувало 1.490 читалень і випозичалень, в котрих містить ся 305.-208 творів і 3.663 часописий, побудувало 27 народних домів, виголосило 27.315 відчитів і уладжувало 3.280 народних відчитів. В 1910 р. було 202 кружків з поверх 30.000 членів. Шкіл, удержуваних цїлковито головною управою і місцевими кружками в 1910 р., було 43. Національних обходів в 1910 р. було 986.

Галичина сьогодня вся обнята територіяльно дїяльностю „T. S. L.“ від Бялої до Тернополя, Гусятина і Косова.“

„Грунвальдський дар“ на польські цїли дійшов до півтора мілїона корон у декляраціях, а 578.352 К. 06 с. в готівцї. („Wiek Nowy“ ч. 3.067 і 3.068).

Чехи мають свою „Matice skolske“ і в протягу кількох місяців зібрали 1,000.000 корон готівкою, а треба знати, що попри те кождий **Чех дає пересічно** 1 К річно на просьвітні національні цїли.

„Судило нам ся послїдними бути!“, сказав Маркіян Шашкевич в „Передслїво“ до „Русалки Днїстрової“. Та лучше пізно, як нїколи! Тож народне учительство коломийського округа рішилось піднести незабутньому Маркіянови яко дар товариство на статутах, що зва-

тись ме: „Рідна Школа". Статути викінчують ся і сими днями внесе ся їх до затвердженя. Се товариство зоопікуєть ся всїми школами, які є, і засновувати ме нові школи всякого рода, бо „Narod bez skola, jest narod bez budućnosti!" кажуть Словінцї.

Щоби однакож наша „Рідна Школа" могла розвинути свою дїяльність як слїд, потреба фондів, потреба гроший!

Задля того підписаний комітет звертаєсь з отсим покликом:

Дорогі Братя і Сестри всїх земель українських!

Допоможіть нам звеличати 100 лїтні роковини нашого Маркіяна як слїд! Збирайте датки

на **„Національний Дар"**

Маркіянови Шашкевичеви!

„Mal položi dar
Domu na altar!"

кажуть Словінцї. Тож і ми складаймо кождий, що може, але кождий! Покажім всї, що ми сини не „дрантивої нації!" Покажім послови німецької нації що ми „keine minderwertige Nation!"

Зібрані жертви просимо слати на адресу: Кредитне товариство: „Покутський Союз" в Коломиї на книжочку ч. 1.008: „Живий памятник Маркіянови Шашкевичеви"

В Коломиї, в падолисті 1911.

„Комітет для здвигненя живого памятника Маркіянови Шашкевичови":

Проків Рибчук, голова.
о. Ів. Станецький, секретар.

Допись.

З Watervliet, N. Y.

В минувшу недїлю, (19-го падол.) мала не лише наша громада Watervliet, N. Y., але і цїла тутешна околиця милу несподїванку. Ото відбув ся у нас вокально-драматичний вечерок. Точно о 7-ій год. вечером піднеслась куртина, а очам публики, що тїсно виповнила нашу галю церковну, представив ся милий вид. На сценї стояв гарно угрупований мішаний хор враз з своїм дірігентом д. Дмитром Андрейком і місцевим сьвященником о. Еміліяном Бартішом.

Із грудий сьпіваків залунав клич: „Наша дума, наша пісня не вмре не загине!"

Тут почалось глубоко патріотичне вступне слово, виголошене місцевим сьвященником. Відтак слїдували по-одинокі точки слїдуючої програми!

1. Хор мішаний: а) Широкий Луг — І. Воробкевич. б) На городї — М. Лисенко.
2. Декламація: Тополя — Т. Шевченко.
3. Сольо сопранове: а) І багатая — М. Лисенко. б) Стоїть гора — Д. Січинський.
4. Хор мішаний: а) Sweet Home — Bishop. б) Коломийки — М. Лисенко.
5. Декламація: (Уривок з поезій).
6. Хор міш.: Хлопське весїлє — Soederman. б) My Country.
7. Монольоґ: „Нема то як в Боснї".
8. Хор дїтий: Збірка пісень (шкільних, народних).
9. Монольоґ: „Іцик Кварґельуфт".
10. Представленє: „Бунтівник".

Особи: — Семен, війт: Стефан Могила. Андрей, радний: Антоній Сьпяк. Анна, війтиха: Катерина Федорко. Марта, дочка війта: Марія Рончкова. Роман, писар-бунтівник: Іван Урбан. Танас, громадський поліцай: Алексей Урбан. Феська і Тацaverage: кумки: Анна Кравець і Христина Ксенич. Мортко Пявкес, арендар: Тимофей Криницький.

11. Закінченє: Кінцеве слово (виголосив місцевий сьвященик). Хор міш.: а) Гей працюймо. б) Молитва — М. Лисенко.

Не перехвалю, що від початку до самого кінця всьо пішло знаменито. Хори, хотяй мали по більшій части самі труднїйші кусники, то прецїнь не дали завстидатись, а сьпівали з чувством, з житєм, інтонували чисто та уважали на найдрібнїйші відтїни. Се не дивота: хор вишколив знаний енерґічний дірігент, д. Дм. Андрейко. Продукцією хору одушевлялись всї, на галї було много анґлійських осіб, і ті кождий попис хору горячо оплескували, а особливо, коли почули своє „Sweet Home" і „My Country". А вже оплескам не було кінця, коли на естраду висипав ся рій шкільних дїтий і відсьпівав збірку пісень (зложених і згармонїзованих д. Дм. Андрейком.) Слези ставали в очах слухачів, коли видїли і чули, як молоде „американське поколїнє" на сценї щебетало..... Ся точка справдї зробила на всїх велике враженє! Чудна була декламація, виголошена Павлиною Вовк; ся молода дївчинка більше в собі має чувства і здібностий драматичних як неодна „заводова" артистка! Рівнож добре випали і прочі точки програми, як: сольо сопранове (А. Кравець), декламація (Симеон Бабяк), а особливо оба монольоґи (Іван Потоцький і Симеон Бабяк). Підчас монольоґів аматори убирались до представленя, а публика знаменито бавилась, бо монольоґісти не жалували нї своїх дотепів нї ґестикуляцій!... Що хвиля щирі сьміхи і гучні оплески переривали їм гру. А вже найлїпше забавились всї, коли почалось представленє „Бунтівник". Підчас декотрих сцен мало ся враженє, що се не аматори грають, але наша крайова театральна дружина! Трафним схарактеризованем осіб заняв ся п. Теодор Малїґловка (запрошений з Cohoes). Вечерок скінчив ся около 10. год. вечером. Мож певно сказати, що всї були дуже вдоволені з того вечера, в котрім так много річий красних і милих побачили і почули. На вечерок приїхало много гостий з Troy і Cohoes враз з своїми оо. Душпастирами; много було гостий і з дальших місцевостий, за що їм всїм належить ся щира подяка. Доходу на церков було понад 60 долярів. Дай Боже, щоби як найчастїйше були тут такі вечерки, а певно принесли би вони не лише матеріяльну користь церкви, але і добро моральне і славу нашій громадї в Watervliet, N. Y.!

Протокол.

з засїданя Управи Фонду ім. бл. п. о. Н. Стефановича, що відбуло ся дня 26-го жовтня 1911 р. в Пітсбурґу, Па.

На засїданю комітетові явились в комплєті. Перед приступленєм до обрад над фондом ім. бл. п. о. Н. Стефановича, предсїдатель о. Данилович прочитав лист Краєвого Союза Кредитового у Львові з дня 5 червня 1911 р. ч. 3798, в якім стверджено відбір переказового чеку на 10.000 Корон. Гроші ті вписано на фонд ім. Мирослава Січинського на книжочку вкладкову ч. 3353 до арт. каси 5888 в днї 31. мая 1911 р. Лист підписали директори Краєвого Союза Кредитового Др. Кость Левицький і Кость Паньківський.

Опісля предсїдатель прочитав письмо від Руського Товариства Педагоґічного у Львові. Письмо дословно звучить:

Ч. 340|911 у Львові 12 жовтня 1011 р.

До Всечеснїйшого Отця Добродія

Даниловича

в Лейтроб, Па.

Головний Видїл Р. Т. П. з подякою принимає до відома рішенє Всенародного віча в Пітсбурґі, щоби відсотки з фонду ім. Мирослава Січинського побирало наше Товариство на цїли приватних своїх шкіл і потреби своєї орґанїзації. Фонд 10.000 К. (десять тисяч Корон) остає ненарушений на книжочцї Краєвого Союза Кредитового у Львові. Так само годить ся Видїл Руського Товариства Педаґоґічного перенести під свою управу фонд бл. п. о. Н. Стефановича, а відсотками запомагати приватні українські ґімназії в Галичинї.

Дякуючи Американським Русинам-Українцям за память і дбайливість про нашу рідну школу, остаєм з найглубшим поважанєм.

За Головний Видїл

в заступстві: *К. Малицька, секретарка.*
підпис нечиткий.
(печать)

Письмо се принято до відомости і рішено оголосити в „Свободі" і „Нар. Волї".

Дотично фонду ім. бл. п. о. Н. Стефановича постановлено:

1. Во виду того, що фонд росте дуже поволи, рішено устроїти в найкоротшім часї віча в слїдуючих місцевостях околиці Пітсбурґа: Allegheny (відбуло ся), Youngstown, O. Ambridge, Homestead, New Kensington і Johnstown.

2. Рішено просити отсею дорогою П. Т. Патріотів, щоби занялись устроюванєм віч скрізь по Америцї в цїли збираня фондів на рідну школу в краю і Америцї. Рішено, що безуслівно мусять відбути ся віча в більших містах як: Chicago, New York, Philadelphia, Scranton і Cleveland. Наколиб місцеві патріоти не хотїли занятись устроєнєм віч в згаданих місцевостях, має тим занятись підписаний Комітет.

3. Рішено, що як збересь $1000.00 на рідну школу, то гроші ті належить сейчас заслати до краю на книжочку під іменем: Фонд бл. п. о. Николая Стефановича на українські ґімназії.

Відносно памятника на гробі бл. п. о. Н. Ст. ухвалено:

1. Поставити памятник не дуже дорогий за гроші, які убираєсь до Нового Року.

2. Рішено висказати прилюдну подяку Всч. о. Д. Добротворови, що заняв ся збиранєм жертв на памятник і упрошуєсь його, щоби гроші заслав до Комітету перед Новим Роком.

3. Рішено, що для тих церковних громад, в яких відбули ся віча, Комітет має постарати ся о великі памяткові фотоґрафії бл. п. о. Н. Стефановича. Такі самі фотоґрафії дістануть також ті патріоти, що жертвували на фонд або на памятник $25.00 або більше. Всї, що дали від $5.00 до $25.00 дістануть малі памяткові фотоґрафії бл. п. о. Н. Стефановича.

За Комітет:

о. Мирон Данилович
Теодор Гут Кульчицький
Олександер Бучак
Лука Баґрій
Митро Порада
Петро Феш
о. Олександер Ротко
Іван Федан.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8, Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 149 **КВІТ** $31·00
на трийцять оден долярів, котрі пп. Мих. і Настя Ганчар отримали як посмертну запомогу по сині Ількy з Головної Каси Руського Молодечого Союза в Америці.
Смок Рон, Па. 12. падол. 1911.
Мих. Ганчар.
Свідки:
Павло Пацак,
Дмитро Кучнір.
Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союза в Америці. Від. 135.
Йосиф Керна, предс.
Петро Цапар, секр.

Ч. 2043 **КВІТ** $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Іван Боївка отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Маганой Плейн, Па. 11. падол. 1911.
Іван Боївка.
Свідки:
Дм. Криба,
Дан. Пелещак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 28.
Юліян Муха, предс.
Іван Криба, секр.

Ч. 2046 **КВІТ** $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Григорій Михаліцький отримав як посмертну запомогу по жені Мелании з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Нортгемтон, Па 9. падол. 1911.
Григорій Михаліцький.
Свідки:
(підпис нечиткий)
Николай Кравчишин.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 33.
Гавриїл Онущак, предс.
Михаїл Петрик, секр.

Ч. 2047 **КВІТ** $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Іван Ярощак отримав як посмертну запомогу по жені Анні з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Плимавт, Па. 9. падол. 1911.
Іван Ярощак.
Свідки:
Мих. Ґбур,
Алекс. Сорока.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 46.
Стефан Дробняк, предс.
М. Ґбур, секр.

Ч. 2049 **КВІТ** $200.00
на двіста долярів, котрі п. Марія Домбровська отримала як надзвичайну запомогу за утрату руки з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Мт. Кармель, Па. 13 падол. 1911.
Марія Домбровська.
Свідки:
Мих. Данчак,
Теод. Пех.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 2.
Дм. Коропчак, предс.
Іван Воргач секр.

Ч. 2050 **КВІТ** $100.00
на сто долярів, котрі п. Йосиф Тенча отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Плимавт, Па. 10. падол. 1911.
Йосиф Тенча.
Свідки:
Мих. Ґбур,
Мих. Ярощак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 46.
Стефан Дробняк, предс.
Мих. Ґбур, секр.

Ч. 2064 **КВІТ** $160.00
на сто шістьдесять долярів, котрі місц. Уряд отримав як посмертну запомогу по Стефані Чалий на похоронні кошта з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Вілмінґтон, Дел. 21. падол. 1911.
Свідки:
Яків Маркевич,
Васько Мартинишин.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 247.
Ілько Борис, предс.
Мих. Возьний. секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. сьв. Ап. П. і П., від. 102 повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 2-го грудня с. р., о год. 7-ій вечером, в церковній гали. Неявившій ся член заплатить 1.00 дол. кари. — Г. Воляньский, пр., І Галущак, кас., М. Лазука, секр.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й. Бр. сьв. Арх. Мих., від. 198 повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 16-го грудня, о годині 7-ій вечером, в домі предсідателя, Н. Піґури, при улици Бровн, ч. 21. Вибір нового уряду на слідуючий рік та справоздання. Довгуючі члени мають вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разі стратять право до запомоги і зістануть суспендовані. Неявившій ся член заплатить 50 цнт., а урядник 1.00 дол кари. — Н. Піґура, пр., Ю. Каспер, кас., Ф. Бернад, секр.

ГОМЕР СІТІ, ПА. Бр. Возд. Г. Н. Ісуса Хр., від. 19 повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 17-го грудня в гали Івана Чупи. Всї члени мають явити ся і вирівнати свої залеглости. Неявившій ся член заплатить 50 цнт., а урядник 1.00 дол. кари. Позамісцеві члени мають явити ся о год. під до 2-ої по пол. — Г. Торбяк, пр., С. Пастерпак, секр.

ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 142 повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся в суботу, дня 9-го грудня с. р. точно о годині 7-ій вечером, в гали під ч. 83 Liwington, Str. На тім мітінґу предложать комітетові справоздане з своєї дїяльности за цілий рік, а також контрольна комісія здасть рахунок з братського маєтку за рік 1911. Дальше наступить вибір нових урядників на рік 1912. Члени довгуючі до Братства мають вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разі не будуть мати права забирати голос на нарадах, анї бути вибраними урядниками; кромі сего зістануть суспендовані з Братства і з Р. Н. Союза. Член неявивший ся заплатить 50 цнт., а урядник 1.00 дол. кари. — Я. Родвиник, пр., А. Дрожевський, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Б. Хмельницького, від. 133, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 2-го грудня с. р. Початок о год. 7-ій вечером в гали церковній. Кождий довгуючий член має вирівнати свій довг, бо в противнім разі зістане виключений з Тов. і з Р. Н. Союза. Справоздання і вибір нового уряду. Неявившій ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1 дол. кари. — Д. Мних, пр.; А. Будник, секр.

ЮНЇСТАВН, О. Бр. сьв. Арх. Мих. від. 140, повідомляє, що дня 10-го грудня відбуде ся піврічний мітінґ. Початок зараз по Сл. Божій. Всї члени безусловно мають явити ся під загрозою кари 50 цнт., а урядники 1.00 дол. Довгуючі члени, коли не вирівнають своїх залеглостий, зістануть суспендовані. Нових членів буде принимати ся до Братства без вступного. — А. Литвин, предс., В. Скиба, секр.

ФОРД СІТІ, ПА. Бр. сьв. о. Ник., від. 63, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 17-го с. м. Початок о год. 1-ій по пол. Кождий член мусить явити ся безусловно і вирівнати всї свої залеглости. Неявившій ся член заплатить 1.00 дол. а урядник 2.00 дол. кари. Члени не вирівнавші своїх залеглостий утратять всяке право на запомогу і зістануть суспендовані. Вибір нового уряду. Новых членів буде принимати ся до Братства за половину вступного. — Й. Драґан, секр.

ДЕРРИ, ПА. Бр. сьв. Івана Хр., від. 227, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 17-го грудня с. р. Справоздання і вибір нового уряду. Явити ся мусить кождий член під загрозою кари 50 цнт., а урядник 1.00 дол. Хто довгує більше як за 2 місяці, зістане суспендований. — В. Баран, пр., П. Війтів, секр.

ДІКСОНВІЛ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрест., від. 182 повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 10-го грудня с. р. Справоздане касове і вибір нового уряду. Неявившій ся член заплатить 50 цнт., а урядник 1.00 дол. кари. Нових членів буде принимати ся до Братства без вступного. — В. Кульчицький, секр.

ДЖОМЕЙКА, Н. Й. Бр. сьв. Юрія, від. 160 повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 10-го грудня точно о 1-ій годині по полудни, в гали Dombek-a, Rockaway Road. Кождий член мусить явити ся і вирівнати свої довги і залеглости. Неявившій ся член заплатить 25 цнт., а урядник 50 цнт. кари. Хто не вирівнає своїх довгів, буде виключений з Братства і з Р. Н. Союза. — Дмитро Смеркло пр., Стефан Самборський, секр.

КАРНЕҐІ, Па. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, від. 55 подає до загальної відомости, що річний мітінґ відбуде ся на дни 10-го грудня 1911, т. є. в другу неділю по першім, по полудни, в гали церковній. На згаданім мітінґу має явити ся кождий член. Контрольна комісія представить справоздане з цїлого року; вибір нових урядників на слідуючий рік; буде принимати ся нових членів без вступного. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Котрий член не явить ся на тім мітінґу, заплатить 50 цнт. кари. — Іван Адзима, пр., Лука Кулик, секр.

АЛТУНА, ПА. Бр. Пр. Богор., від. 145, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 17-го грудня с. р. в гали під числом 2002 — 11th Ave. Вибір нового уряду. Усї місцеві члени мусить явити ся і вирівнати свої залеглости. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1.00 дол. кари. Позамісцеві члени мають вислати свої довги і належитости на адресу предсідателя: Hr. Senkow, Box 572, Altoona, Pa.

НЮАРК, Н. ДЖ., Братство сьв. Володимира, від. 190 подає до відома усім своїм членам, що річний мітінґ відбуде ся дня 13-го грудня с. р. під числом 93 Johnson St. Кождий член має явити ся і вирівнати свої залеглости. Опісля наступить справоздання і вибір нових урядників на 1912-ий рік. Неявивший ся член підпадає карі 1 а урядник 2 дол. — Гр. Ґінда, секр.

СМОК РОН, ПА. Братство сьв. Георгія, відділ 136 повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся в другу неділю по першім, то є дня 10-го грудня с. р. Початок о годині першій по полудни. Справоздане з цілого року і вибір нового уряду. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі стратять право голосовання на тім мітінґу. Член неявивший ся підпадає карі 50 цнт., а урядник 1 доляра. Позамісцеві члени зволять прислати свої залеглости на адресу секретаря: Peter Capar, Box 38, Smoke Run, Pa. — Йос. Керна, предс.; Мих. Коваль, кас.; Петро Цапар, секр.

Пошукую своєї жінки. Називає ся Євка Ющак, з села Станіславчика, повіт Броди, Галичина; має перебувати від трох літ в Америці, в місцевости Allentown, Pa. Хто би знав про її адресу, або вона сама, то прошу донести до: Mike Juszczak, 1537 Ottawa Ave., Edmonton, Alta, Canada.

КАЛЄНДАР.

ПАДОЛИСТ.

н. ст.	Дні	Руські свята
30	Четвер	Григорія
1	Пятн.	Грудень. Плятон.
2	Субота	Авлія
3	Неділя	25. Григорія, Ан.
4	Понед.	Введенє Пр. Б.
5	Вівтор.	Филомона
6	Середа	Григорія епископа

НОВИНКИ.

¶ **Міжстейтова торговельна комісія** видала свій звіт в справі нещасних случаїв на тутешних зелізницях за минувший рік (до 30-го червня с. р.). На всіх приватних зелізничих лініях було затруднених поверх півтора міліона робітників, з котрих около 10 тисяч понесло смерть, а висше 150 тисяч зістало покалічених. Найбільше випадків траплялось між робітниками, що були заняті при руху зелізниць (машиністи, зворотничі і т. п.), а найменше в фабричних закладах. Пересічно, на кождих 458 робітників один поніс смерть а кождий тринайцятий зістав покалічений. Війна російсько-японська потягнула страшні жертви в людях, однак в десятеро менче, як їх забирають рікрічно наші культурні средства комунікації. — А. Вала.

¶ **Студентські розрухи.** В Ню Гевен, Конн. студенти з університетів Яла і Прайтон викликали велику бучу на представленю в театрі Гайпіріон, підчас виступу славної танцерки Деслис, яка була причиною упадку короля португальського, Мануеля. Причиною бучі було скороченє представленя. Коли о 9-ій годині спущено куртину і, заявлено, що представленє скінчилось, почулись голоси невдоволеня поміж публикою, а студенти, кинулись на сцену і розпочали бійку на кулаки з театральною службою. Танцерка Деслис утікла зі своїми славними перлами, коли роздражнена молодїж кинулась до виваленя дверий в її ґардеробі. Спроваджена поліция ужила огневої сикавки і в сей спосіб вигнала публику з театру, нищучи на ній найліпші убраня водою. Арештовано вісьмох студентів, що потягне за собою виключенє з університетів, і кількох купців з Нового Йорку. Американки поомлівали зі сукні, натерпіли ся страху, а Американці з синцями попід очима розійшлись домів. — А. Вала.

¶ **Анґлія посїдає тайни американської маринарки.** Товариство публичних бухгалтерів (книговодців) внесло петицію до президента Тефта, жадаючи виданя всіх анґлійських книговодців зі служби при тутешній маринарці; звернено в тім протесті увагу нашого уряду на обставину, що майже всі експерти бухгальтерії походять з Анґлії і посідають лишень перші горожанські папери. Вони переповаджують і збалянсовують рахунки в маринарських заведенях Злучених Держав, а до помочи собі спроваджують на власну руку помічників з Анґлії за дуже низьким винагородженєм. Кождий такий рахмістр мусів перепровадити інспекцію в машинових закладах і в сей спосіб Анґлійці зискали позитивне знанє конструкції і способу виробляня тутешних гармат та всіх секретів американської воєнної маринарки. Єслиб Анґлія запотребувала тайн американської маринарки, то отримала-б їх сейчас від своїх книговодців, працюючих тепер в міністерстві маринарки Злучених Держав. — А. Вала.

¶ **Борба о зірванє угоди з Росією.** Минувшого тижня відбував наради комітет американських жидів в справі непризнаня жидам, які суть американськими горожанами, тих самих прав урядом російським. Яка угода істнуюча від 1832 року поміж Америкою а Росією, ґарантує всім тим, що суть заосмотрені тутешними пашпортами. О уневаженє сеї угоди внесе в слідуючій сесії конґресу резолюцію посол Сулцер і сенатор Колберсон з Тексас; нема найменшої обави, щоб ся резолюція не перейшла. Через послідні три роки американські жиди, маючи за собою весь федеральний уряд, провадили борбу з російськими дипльоматичними круґами о признанє рівного права американським пашпортам, без огляду на се, чи вони були видані жидам чи християнам, одначе без результату. Позаяк конституція Злучених Держав не робить ріжниць що до віроісповіданя своїх горожан, то значить, не признає, що один може мати більші а другий менчі права, тому угода, яка істнує поміж тими двома державами,є поломанєм фундаментальних принціпів американської конституції. В разі зірваня угоди, Америка стратила би около міліон долярів, котрі отримує за вивіз своїх товарів до Росії. — А. Вала.

¶ **Брак яєць.** Купці тутешні заповідають, що в недовзі зовсім забракне яєць на торзі, позаяк продукція в тім напрямі в послідних тижнях зменчила ся до небувалих границь. На купецькім ринку сего року буде ледви половина скількости яєць, яка звичайно о тій порі буває.

¶ **Воздушна комунікація між Америкою і Европою.** В Німеччині, в місті Кольонії основано на дни 13-го с.м. корпорацію европейсько-американської воздушної плавби. Ся корпорація буде удержувати правильний пасажирський рух аероплянами поміж Европою і Злученими Державами. Рух пічне ся вже з початком 1912 року. Аеропляни будуть вилітати з берегів острова Тенерифи (при берегах Африки) і підчас лету будуть послугувати ся стрефовими вітрами, які віють в тих околицях постійно в одним напрямі.

¶ **Крайна пора.** Вінніпеґські Русини порішили поставити при надходячих мійських виборах свого руського чоловіка кандидатом до міської ради. Д. Теодор Стефаник, урядник ряду Манітоби кандидує на радного і є надія, що він виде. Вінніпеґські Русини з'орґанізували вже комітет, котрого головою вибрано Т. Д. Ферлея. Вже крайна пора, щоби 10 тисяч вінніпеґських Русинів мали свого представителя в міській раді.

¶ **Зима в Канаді.** З днем 6-го падолиста в цілій західній Канаді зачалась зима на добре. Всюди почав падати сніг і морози почали припікати ночами. Найнизша температура в послідних днях доходила в північнім Саскечевані до 20 степенів понизше зера (Фіренгайта). Ся скора зима наскочила несподівано богато фармерів, тому і богато збіжа не змолочено, при чім фермери понесуть величезні страти. Ні загал можна сказати, що в західній Канаді є ще тепер майже 30 процент немолоченого збіжа. Зважвиши загальний вислід сегорічних жнив, фармери в Саскечевані і Альберті вийшли зле. Мокре літо, скора зима, осінний мороз, а до того ще низька ціна за збіже — доскулять богатьом фармерам.

¶ **Затонене російського корабля.** На Північнім мори, підчас шаленої бурі, яка лютувала на дни 18-го с. м. затонув російський корабель „Герман Лерхс", враз з цілою залогою, числячою 25 людий.

¶ **Клопоти австрійського уряду.** Як доносять тутешні часописи, австрійський уряд находить ся опять у немалих клопотах. Попередний президент міністрів, барон Ґавч, уступив, бо не вмів ніяк сотворити для правительства більшости. Настав перед трьома тижнями новий президент, Штірк. Як звіщають телеґрами, він також не в силі сотворити правительственної більшости в парляменті. Що більше, в парляменті мають відбувати ся день-денно нечувані, зовсім непарляментарні бучі; і австрійське правительство носить ся з гадкою розігнати опять і другий „народний парлямент", та рядити якийсь час абсолютно, на підставі § 14-го. Опозиція в парляменті є головно звернена проти підвисшеня податків консумційних, і по стороні опозиції станула більшість усіх послів. Проєктована підвишка мала-б принести з податків від пива о 70 міліонів, від горівки о 64 міліонів, а від спадків о 10 міліонів збільшений дохід.

¶ **Крадіж у цісарськім бурґу.** Віденські ґазети доносять, що в рахунковій канцелярії цісарського бурґу урядники покрали кілька міліонів корон. Ся страта певно буде покрита з податкових гроший!

¶ **Про велику дефравдацію в москвофільській касі в Станиславові** доносять: В русофільськім банку „Самопоміч" відкрито дефравдацію на квоту 70.000—100.000 корон. Поліція доконала численних арештовань. Хто вчинив дефравдацію, доси не відомо; говорять тільки, що якийсь урядник, котрий виїхав на відпустку. Назвище і подробиці держать ся покищо в тайні.

¶ **Пожежа жерел земного ґазу в Кішар Машар на Угорщині.** Земний ґаз, який видобуває ся многими отворами, запалив ся на просторі 30 моргів. Стовп полумини сягав 30 метрів висоти. Огонь розпочав ся в сей спосіб: мешканці почули сильне потрясенє землі, по чім вибухла пожежа. Населенє поспішило до огню, не можна було однак приступити до місця вибуху. Зелізничий сторож і його жінка від потрясеня збудили ся в ночи і хотіли засьвітити лямпу, але в сій хвили наступив вибух і обоє погибли. Зелізничий вал знищений на просторі 300 метрів. Пожежа триває дальше і забрала вже много жертв. На місце катастрофи прибув відділ піонєрів і силує ся згасити огонь піском.

¶ **Всіх Українців було** на початку 1911 р. 33 міліонів 100 тисяч, Москалів 69 міліонів 500 тисяч, Поляків 21 міліонів 700 тисяч, Чехів 7 міліонів 500 тисяч, Сербів і Хорватів 9 міліонів 773 тисяч, Болгар 5 міліонів 400 тисяч, Словінців міліон 500 тисяч, а Словаків 2 міліони 730 тисяч. Українці після числа займають друге місце між славянськими народами.

¶ **Голод на Україні.** Українські ґазети з російської України доносять, що на степовій Україні грозить голод. Сегорічний урожай був богато гірший від тамторічного. Через брак дощу і сухі вітри майже вся озимина не зійшла. Люди пересівали, але се нічого не помогло. Населенє бачить неминуче лихо і попадає в розпуку. Люди попадають з голоду в ріжні слабости і мруть, худоба попродана. Російське правительство не журить ся нуждою українських селян.

¶ **Московські злодійства.** В Петербурзі в придворній друкарні, де друкують ся державні вартісні папери, викрито недавно велику крадіж. Именно вкрадено 200 тисяч нових кредитових паперів, які щойно мали віддати до банку. Увязнено пятьох урядників. У одного з них ще найдено майже всі гроші, він успів розтратити лиш пару тисяч.

¶ **Атентат на епископа.** Підчас богослуженя в домашній каплиці петербурського семинара один бувший семинарист кинув ся з ножем в руці на архиепископа Антонія з Волині. Ніж зранив тільки легко руку архиепископа. Напасника арештовано, але він не хоче подати причин, що його до сього кроку спонукали.

¶ **Зміна календаря в Росії.** Справа заведеня календаря в Росії нового стилю ввійшла в нову фазу. Спеціяльна комісія, яку покликано до порішеня тої справи, заняла супроти заведеня григоріянського календаря в Росії відмовне становище і промовляє за заведенєм нового одноцільного загального календаря. А що такий календар може уложити спеціяльна міжнародна комісія, то справу зміни календаря в Росії треба уважати відложеною на необмежений час.

¶ **Землетрус в Европі.** Дня 16-го с. м. цілу середну Европу навістив сильний землетрус. Найбільше дало відчути ся потрясенє в Німеччині, Швайцарії і Австрії. В многих містах повалили ся доми, або стіни потріскали. Населенє попало в панічний перестрах, тим більше, що землетрус наступив пізно вечером.

¶ **Правдоподібний розбір Персії.** Росія та Анґлія закусили зуби на Персію. Тиждень тому Росія вислала Персії ультиматум, що коли Персія не перепросить російського віцеконзуля Петрова за якусь там образу і не починить ріжних уступок, то російські війська займуть дві північні провінції Персії. Зараз після сего два реґіменти анґлійських військ з Індії підступили з полудня під границі Персії, чекаючи нагоди, аби на випадок, як би Росія сповнила свою погрозу, забрати й собі відповідний кусок Персії з полудня.

¶ **Війна в Хінах.** Положенє хінського уряду є безнадійне. Новий премієр міністрів, Юан-Ші-Кай, на якого династия покладала послідну свою надію, поступає в такий спосіб, начеб йому ходило не о уратованє, але противно, о як найскорше поваленє династії. Місто Гонан попало в руки товпи і обавляють ся масакри чужинців. В Шікіяхуанґ уряд стягає великі маси військ, над якими віддав начальну команду бувшому начальникови розбійничих банд, Ван-Венґ-Хі. Ситуація в найважнійшим портовім місті Хін, Нанкіні є розпучлива. В місті замкненім зі всіх боків повстанцями, забракло поживи і серед населеня настав голод. Здобутє міста революціонерами є вже лиш питанєм найблизшого часу. В разі упадку, державне військо замкнене в місті має відтятий відворот. Дня 1-го грудня відійде до Хін 15-ий полк піхоти Злучених Держав. З піхотою висилають Злучені Держави на терен війни кілька батерій артилєрії та компанію піонірів. Се військо має охоронювати інтереси американських горожан, осівших в Хінах.

Без праці.

(Казка Івана Франка.)

(Конець.)

— Ну, пане бароне, — сказав до него насьміпливо Іван, — побороли ви мене. Так богато за ті добра я не міг-би був дати.

Барон тільки очима кліпав.

В тій хвилі Ніна легко мов серна збігла з ґанку і припала до возика, в котрім сидів її батько.

— Таточку! Ось я! Я твоя! — скрикнула вона, цілуючи його зівялі руки. — Прости мині всі гризоти, яких я тобі наробила!

— Нінка, Ніночка, еге-ге! — лепотів князь. — Моя дочка! Не втопила ся, ге-ге! Грошей богато потребує, але у нас тепер гроші є, го-го! Від барона виторгували!

Барон стояв недалеко, чув усе те і якось ідіотично всьміхав ся.

— А ти Іване, гніваєш ся ще на мене? — обернула ся Ніна до молодого парубка з чарівним усьміхом. — Надію ся, що простиш мині, що там було — з Едвіном — додала шептом.
— Підла душа! Продав мене баронови.

Усе чув барон, та при остатнім слові захитав ся на ногах і упав до долу мов сніп. Нікому було й піддержати його. Поки привезено доктора, він уже був небіжчик.

XXI.

Не судило ся Іванови зазнати щастя при боці Ніни. І хто її зрозуміє, жіночу натуру. Тут сама набивала ся йому, трохи не на шию йому вішала ся, поки з нею одружив ся, а в кілька неділь по весілю покинула його з капітаном від гузарів.

Так само не дало йому щастя й пановане на князівських добрах. Колись, бувши ще сільським парубком, він не міг здумати собі нічого красшого і щасливійшого, як житє дідича. Але тепер те житє остогидло йому за кілька неділь. Бачити довкола себе тільки людей, котрі працюють на тебе, а не могти самому нічогісінько робити — се для него було найбільшою мукою.

Трібував проводити зиму в місті, але містове житє ще менше приходилось йому до смаку. Забави навкучили йому, товариство було йому не до душі, а головно і тут убивав його недостаток праці. Сох щораз більше і спадав із сил. Лікарі порадили йому рух, зміну повітря. І ось він пустив ся пішки в дорогу по краю. Але чудодійний перстінь не позволяв йому навіть на сей труд. Хоч здавало ся, що Іван іде піхотою по землі, то прецінь він чув, що невидимі руки несуть його в повітрі і не позволяють навіть доторкнути ся ногами до твердої землі. В цілій подорожи дізнавав Іван чутя того листка, котрим кидає буря. Воля його ослабла, бо їй не приходило ся побороювати ніяких перешкод. Тільки тепер він пізнав основно, що праця — се не тільки твердий обовязок чоловіка, але прямо условина його житя, конечна для житя так як повітрє до дихання. Пізнав, що без праці чоловік звільна перестає бути чоловіком, самостійною істотою. Недостачі тої людської самостійности не нагородять йому ніякі скарби, ніякі роскоші, бо все здобуте без праці являє ся чимось чужим для чоловіка, якимось привидом, холодною лудою, котра не насичує духа, а тільки його знеохочує і загрою.

І почав Іван проклинати той чудовий дар, котрим колись так тішив ся як найціннійшим придбанем, а котрий тепер став ся не його власністю, але його невмолимим паном, всемогучим владником його тіла і душі. І зовсім природно: хто мині все дає, від того я весь залежу, у того я весь в руках. На Іванову душу чим раз тяжше налягала чорна хмара того почутя, що він дуже грішить, уживаючи всего без праці. Він почав боятиі ся сам своїх, навіть найневиннійших бажань, щоби зараз не бачити їх сповненими. Цілими днями мовчав, сидів в заперті і переносив пекольні муки, силуючись нічого не думати, нічого не бажати.

Іноколи перебирав в думках своє минувше від тої хвилі, коли почув писк зачарованої мухи в дереві. Що приніс йому той перстінь? Якого добра зазнав він із-за него? Що правда, він заспокоював його звірячі потреби, але не в більшій мірі і не ліпше, ніж би се могла вчинити служба у простого мужика. Противно, там на службі він хоч часом чув себе вдоволеним, сьпівав, спочивав по труді, а головно — був здоров і сильний, а тепер!... Правда й те, що пізнав шмат сьвіта і людей, та і з сего яка йому користь? Сьвіт усюди один, бо люди одні, а пізнане людей замісто щастя, вдоволеня і роскоші дало йому пізнати і зазнати цілу безодню горя, терпіня, брехні та підлоти. Те знане дуже сильно підкопало його віру в людей, його охоту до житя. Але найбільше болючим для його щирого серця було те, що перстінь його не тільки не давав щастя йому самому, але не позволяв йому робити добро другим, помагати терплячим і потрібним. Все, що перстінь той давав, служило самому тільки Іванови; в третих руках по якімось часі щезало без сліду, мов піна на бистрій воді.

— Ні, не хочу довше жити в такім пеклі і ще й носити те пекло з собою! — сказав одного разу сам до себе Іван. — Не хочу довше носити ся з тим перстенем. Не хочу бути на вид всемогущим а на ділі невольником, на вид мати все чого душа забажає, а на ділі не мати найпотрібнійшого, без чого ані душа ані тіло жити не може. Хоч який малий сей перстінь — додав він оглядаючи Дідів подарунок на своїм пальци, — то все таки став ся він для мене більшим тягаром, ніж усе, що я двигав колись підчас моєї служби, надавив мині тяженькі мозолї там, де-би їх не надавили ніякі мішки з зерном ані вязанки дров. Та годі терпіти! Піду на те місце, котре вказав мині Дід і віддам йому його дарунок.

XXII.

Сонце хилило ся вже до заходу, коли Іван прибув на звісну нам полянку. В лісі стояла врочиста тиша. Рої комариків і золотокрилих мушок бреніли і хвилювали в тіни дерев. Десь троха далі стрекотіла сойка, стукала жовна о сухе дерево. На середині полянки пражило сонце, розходив ся запах розігрітого чябрику, похиляли ся до сонця високі вершечки тоненьких лісових трав. Великий чорний гриб в понурій задумі стояв на гладкім, голім місци під смерекою.

— Діду! Діду! Діду! — скрикнув Іван і тричі вдарив ліскою до смереці.

На той окрик затремтіли трави, втихли мушки, а дерева подали собі Іванові слова з рук до рук, розносячи їх по ярах і лісових заломах. Але луна дрімала. В тій хвилі гриб пробуркав ся зі своєї задуми, порушив широкою розплесканою головою і почав рости, рости. Швидко перемінив свій вигляд і перед Іваном став Дід у своїй власній постаті.

— Ну, що-ж, синашу, прийшов ти також? — сказав Дід киваючи головою на привіт Іванови.

— Приходжу, Дідусю.

— А швидко якось, небоже. Видно не дуже смачний мій дар.

— Швидко? — скрикнув Іван. — Але-ж я за той час пережив більше, ніж у сто літах звичайного житя.

— Ну, але-ж мій перстінь сповняв свою службу добре? Надію ся, що не кривдуєш собі на мене.

— Та що маю кривдувати, — сказав Іван. — Добре сповнював свою службу, се так. Тільки мабуть служба тота не на мої плечі шита, Дідусю. Не можу довше витримати того добродійства і приношу вам назад ваш дар.

— Я так і знав, що не видержиш, — усьміхаючи ся мовив Дід і взяв перстінь та застромив його собі на палець. — Ну, але що-ж ти тепер будеш робити?

— Буду робити, працювати! — радісно скрикнув Іван.

В тій хвилі, позбувши ся перстеня, він почув себе в десятеро сильнійшим, здоровійшим і сьмілійшим, ніж був перед хвилею. — Тепер тільки я пізнав, яким добром для чоловіка є праця.

— Ну, але може хочеш іще дечого від мене в заміну за перстінь?

— Ні, не хочу нічого! — відповів Іван. — Бо і що-ж ви можете мині дати? Того, що мині найбільше треба — щастя, внутрішнього вдоволеня — —

— Е, сего, небоже, я тобі дати не можу! — сказав Дід.

— Знаю се, — мовив Іван. — А за все інше спасибі вам. Усе інше я собі здобуду працею — в меншій мірі, в більшій мірі — ріжниця не велика. Бувайте здорові, Дідусю!

— Іди здоров, синашу! — сказав Дід, і закрутивши ся млинком на однім місци, пірнув у землю мов той свердель.

* * *

Що стало ся з Іваном? Здало ся йому враз, що якась важка змора, котра досі держала його в своїх лабах, відступила від него і позволила йому відітхнути свобідно і випрямити ся. Він віддихнув, підняв у гору голову — і пробудив ся.

— А! Що се зо мною було? — скрикнув схапуючи ся з пенька, на котрім сидів дрімаючи. — Чи се сон був, чи й справді я вандрував по чужих краях?

Оглянув ся довкола і побачив свою сокиру зарубану у пеньку.

— Тьфу, щезни маро! — скрикнув Іван. — І приснить ся-ж чоловікови диво! Певно я десь у таке дивне місце сокиру зарубав. Та гов, чи не правду се був лише сон? Але-ж Господи мій, то я мусів довго спати! Адже-ж мині бачило ся, що я по найменше рік часу прожив. Ну, але щом бачив сьвіта, том бачив, хоч у сні лишень, то на одно вийде!

І пригадавши собі всі свої пригоди, він зо страхом почав обмацувати свої руки і ноги, чи справді він не є такий ослаблений, яким чув себе перед хвилею. Та ні! Богу дякувати, був здоров, сильний і молодий. І хоч усі пригоди були тільки сном, але любов до праці, котру з него виніс, лишила ся у него на весь вік.

І він кинув ся зараз, нарубав дров, звязав здорову вязанку і завдавши її собі з пенька на плечі, вгорблений у двоє але вдоволений сам із себе потюпав до села.

Наш іміґрант.

Біда, довг, неволя, відірвали з поля, бідного рільника, нашого земляка. Щож бідний вдіє? Де ся подіє? Мусів щось зачати, щоб біду прогнати.

Казали люде, що добре буде тут в Америці, в чужій землиці, що кождий тут пан, все пива збан, мясо варене, хочеш — печене, смачний обід і всіх вигід кождий зазнає, хто завитає. Рільник міркує, сюди вандрує, працює жінку й малу дитинку і на славу Богу вибрав ся в дорогу.

За двайцять рублів побачив верх кораблів, а за девятьдесять штсть — американський хліб їсть. За добру дорогу він дякує Богу, бо причина була, але ся минула: що вмерти в дорозі не було по змозі. Мав також тревогу: присягав ся Богу на тій Ellis висиі. Якісь пани вискли в очи зазирають, чи здоров, питають; до других відсилають, а ті знов питають: кілько грошей маєш, та куди зміряєш, чись не який анархіст, або який антихрист. Якби ся був змилив, бувби назад плив. Та все пішло наче з платка, все хорошо і все гладко. Пани підпис положили і до міста го пустили.

Щойно ріку перебув, вже ся краян навинув, до себе го взяв, їсти й пити дав. На другий день рано, по добрім сніданю за роботою шукати став го висилати; все розказав, поучив, щоби часом не зблудив, як ся має обходити, щоб ся не дав одурити. Наш земляк знов відітхнув, [знов о Бозі вспомянув, тай став зазирати, деб щось доброго дістати, щоб чим скорше заробити, в краю жида загодити, жінці й дітям щось післати, щоб їм там не бідувати. Тай сам хотів бути паном, попращати ся з лахманом, забути біду-неволю, а витати добру долю.

Так бідний рільник думав, такі пляни укладав; не предвидів, що мисль-мара розвіється, як темна хмара, що воно легко думати, але тяжко ціль дістати. Про се він переконав ся, як роботи не діждав ся. Три тижні її шукав, тай ще її не дістав; в четвертім — краян зробив, що роботи уділив властитель тої фабрики, де всі мовби без'язикі, не знати що шварґотять, ,,ґрінгорна" знать не хотять! І довго так набідив ся, нім шварґотать научив ся, тай роботу всю пізнав, і зневажатись не дав.

Так прожив він три й пів літа, пізнав добро того сьвіта, і знов зачав він думати, щоб ся в рідний край дістати, і зачати там роботу, додати людям охоти, щоби в праци спільній, гідній, ратувати край той рідний, не опадать з кріпких сил, щоб по бурі настав мир, щоб не тра з него втікати, тай ворогам ся кланяти, щоб зацвила красша доля і козацька давна воля.

Як так зробеть, хай думає, хай му Бог допомагає! А ми також не даркуймо, лиш учім ся і працюймо, в потребі ся помагаймо, одні других підпираймо!

Киток.

Русини Українці!

Як відомо дня 25. червня 1911 р. на Всенароднім Вічу в Пітсбурґу ухвалено утворити фонд імени бл. п. о. Николая Стефановича на приватні руські ґімназії в Галичині.

Як дорога була особа бл. п. о. Н. Стефановича для Американських Русинів, так дорогою остане і память про него. Пітсбурґ мав славу не лише в Америці, але і в старім краю завдяки тому, що довгі літа бл. п. о. Николай був душпастирем в тім місті. Бл. п. о. Николай живо інтересував ся не лише долею нашої Церкви, але і справами народними, так в старім краю, як і тут, в Америці, і єго то заходом утворено фонд імени Мирослава Січинського. Коли бл. п. о. Николай бачив, що Русини двигають ся та добувають собі лучшу долю, тішив ся, а найбільше тішило єго, що Русини, поставивши собі девізою „в школі наша будучність", стали закладати рідні школи, приватні українські ґімназії. Наколи Руський нарід в Галичині тягне ся з остатного, щоби бідним селянським дітям дати спромогу учити ся в рідній школї і між жертводавцями на рідну школу знаходимо не лише урядників, сьвящеників і учителів, але і безліч селян і міщан, то прямо гріхом би було, єслиби Русини Американські не прийшли в поміч своїм братам. Думаємо, що кождому ясно, длячого віче в Пітсбурґу ухвалило взвати Русинів до складаня жертв на приватні українські ґімназії в Галичині. Гроші на ту цїль узбирані назве ся фондом імени бл. п. о. Николая Стефановича, щоби вшанувати память скромного, а притім великого патріота, котрий мав щире, необлудне, золоте серце, котрий нікому зла не бажав, а нарід Руський любив більше як пересічний інтеліґент-Русин, будучи сам народовцем і народолюбцем в цїлім значіню тих слів.

Не вартає той звати сь сьвідомим Русином, хто пожалує цента на фонд імени бл. п. о. Стефановича!

Підписаний Комітет просить отже всіх сьвідомих Русинів, щоби до нового року кождий зложив що найменче $1.00, а кожде братство Р. Н. Союза після своїх сил щоби зложило відповідну жертву.

Підписаний Комітет має надію, що в річницю смерти бл. п. о. Н. Стефановича збере ся фонд $2.000, а колиб Господь Бог позволив зібрати більше грошей, то надвишка буде служити до утвореня фонду на школи руські в Америці.

Сини і Доньки безталанної Руси-України! Збирайте на фонд при всяких нагодах і засилайте гроші враз з виказом до п. А. Бучака, виписавши чек або моні-ордер на імя: M. Porada.

Адрес до п. А. Бучака є такий:

Mr. A. Buczak,
1401 Carson St., S. S. Pittsburg, Pa.

Комітет:
о. М. Данилович, предсідатель,
Т. Гут Кульчицкий, заступник,
М. Порада, касієр,
П. Феш, заступник,
А. Бучак, секретар,
Л. Багрій, заступник.
о. Ол. Ротко, контрольор,
Іван Федан, контрольор.

Позір!

усі ті, що змінюють свої адреси.

Експедиція нашої часописи просить усіх тих Вп. Родимців, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешканя, повідомлювати про се адміністрацію „Свободи" після поданого понизше взірця:

Член відділу Р. Н. Союза ч. ....

Імя і назвиско мое звучить ....

....

Моя стара адреса звучить ....

....

Прошу посилати „Свободу" на нову адресу, яка звучить ....

....

....

Просимо затямити собі сей взірець і після того взірця зміняти, в разі потреби, свою адресу.

SVOBODA
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Б234

КНИЖКИ

котрі можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Берн та читай	30
Борба кляс і чому робітники організують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина св. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про звірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до съвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, орґанізациї і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	10
Казки про Жидів	10
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух астр.-угор. Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про загдрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець съвіта	10
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїгійні вірованя	20
Русько-англійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминик за померших	10
Папері листові з вінєтами, оден.	2

Молитвенники і книжки богослужебні та релїгійні.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб души	60
Хліб души, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг души	50
Горі Серце	34
Збірник Церковний, малий	70
Збірник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Души	80
Збірничок	55
Збірничок найкрасших пісень цер.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хліб Души	1.80
Хліб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.00
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими бук.	1.80
Збірник	1.90
Збірничок	1.30

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA.

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно оден раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛІВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменше 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разі оголошенє безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; крім сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причини.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.